

Filip Galović
Zagreb

ROMANSKI ELEMENTI U NAZIVLJU ODJEVNIH PREDMETA, OBUĆE I MODNIH DODATAKA U MILNARSKOME IDIOMU

UDK: 811.131.1:811.163.42'282(497.5 Milna)'373

Rukopis primljen za tisak: 06.09.2013.

Izvorni znanstveni članak
Original scientific paper

Govor Milne na Braču cakavski je govor koji je sačuvao znatan broj romanizama u različitim semantičkim poljima. U radu se izdvojeno proučavaju posuđenice romanskoga podrijetla koje pripadaju semantičkomu polju odjeće, obuće i modnih dodataka. Proučavana građa prikupljena je isključivo terenskim ispitivanjem. Od 79 analizirane posuđenice romanskoga podrijetla, većina ih potječe iz mletačkoga. Nastojalo se precizno zabilježiti i istražiti spomenute romanizme koji se postupno gube iz milnarskoga govora uslijed promjene u načinu odijevanja i novoga načina života, ali i zbog utjecaja standardnoga jezika.

Ključne riječi: romanizmi, odjeća, obuća, dodaci, milnarski govor, Brač, dijalektologija

1. UVOD

Pod pojmom 'romanizam' podrazumijeva se svaki jezični element koji je ušao u proučavani jezik (dijalekt) iz nekoga romanskoga dijalekta ili jezika (usp. Gačić 1979: 4), odnosno romanizam je "element latinskog (novolatinskog) ili kojeg drugog romanskog jezika u nekom neromanskom jeziku" (Klaić 1985: 1174).

Dalmacija je u negdašnjim vremenima bila pod jakim kulturnim i jezičnim romanskim utjecajem. Romanski su elementi različita podrijetla i ne možemo govoriti o jednome jeziku ili dijalektu ili narječju. Rimska vladavina u Dalmaciji svojim je govornim latinskim jezikom (tzv. vulgarni latinski) istisnula autohtone jezike i govore ondje naseljenih ilirskih plemena. S vremenom je vulgarni latinski, uslijed utjecaja ilirskoga jezika, poprimio nove oblike i postao novi neolatinski jezik (tzv. dalmatski jezik). Dalmatski jezik dugo je vre-

mena bio govorni jezik dalmatinskih gradova, no s jedne je strane bio ugrožen mletačkim jezikom, a s druge strane hrvatskim jezikom, tako da se ugasio do XV. stoljeća (osim na Krku). Dalmatinski gradovi od XIII. stoljeća postaju uglavnom hrvatski, odnosno u njima se govori čakavskim idiomom. Mletački utjecaj započinje još u IX. i X. stoljeću, a za vrijeme mletačke uprave njihov se jezik miješa s hrvatskim pa govorimo o mletačko-dalmatinskome dijalektu (ili hrvatsko-mletačkome). U XIX. stoljeću u dalmatinske govore ulaze mnoge talijanske riječi (talijanski kao službeni), a isto tako i riječi tršćanskoga podrijetla (središte trgovine postaje Trst). Dakle, romanski jezični utjecaj ostavio je romanske elemente starijega sloja (balkansko-latinski, dalmatski, dalmatinsko-mletački) i novijega sloja (venecijanski, tršćanski, talijanski standardni) (usp. Gačić 1979: 4).

U milnarskome govoru¹ romanizmi se mogu ovjeriti u različitim semantičkim poljima: kuća i stanovanje, kuhinjska terminologija i kulinarstvo, pomorstvo i ribarstvo, odjeća i obuća, zanimanja i zvanja, ljudske osobine, društveni život, osjećaji i raspoloženja, običaji, apstraktne imenice, arhitektura i građevinarstvo, razne radnje, flora i fauna, i ostalo. Valja naglasiti da leksik dalmatinskih govora redovito obiluje romanizmima, ponajčešće mletacizmima, a tako i milnarski govor što ukazuje na to da je mletački imao dulji i intenzivniji utjecaj negoli neki drugi jezici ili dijalekti. Premda je vrijeme posuđivanja iz mletačkoga prošlo, i mnogi termini sve više ustupaju mjesto hrvatskim riječima, brojne su mletačke posuđenice još uvijek u upotrebi, posebice kod starijih i srednjih generacija.

Cilj je ovoga rada navesti i opisati romanizme iz semantičkoga polja odjeće, obuće i modnih dodataka u današnjem milnarskome idiomu. Popis je sastavljen na temelju terenskoga istraživanja i anketiranja izvornih govornika starijih i srednjih generacija koji spomenuto i najbolje čuvaju. S obzirom na promjene u načinu odijevanja i na novi način života, na utjecaj medija, školstva, standardnoga jezika i drugih čimbenika, od velike je važnosti ove romanizme zabilježiti i proučiti kako bi se, barem dijelom, preoteli zaboravu.

¹ Mjesto Milna nalazi se na zapadnome dijelu otoku Brača, prirodno najljepšem dijelu ovoga otoka. Ime je dobila po riječi *mělv* ('kalj, sitan pijesak, mulj'), isto kao i hvarska i viška Milna (usp. Marasović-Alujević 2010: 170). U dokumentima se spominje već u XVI. stoljeću, a kao naselje razvija se s prijelaza iz XVI. u XVII. stoljeće. Milna se, zahvaljujući povoljnom položaju, moru i dobrim gospodarskim uvjetima, tijekom proteklih stoljeća vrlo brzo razvijala, pa je imala i nekoliko tisuća stanovnika. Međutim, prošlostoljetni ratovi, bolest vinove loze i slične nedaće nagnali su na iseljavanje mnoge žitelje. Taj se trend i danas nastavlja, no iz drugih razloga: otočka izoliranost, poteškoće pri zapošljavanju, nemogućnost vlastitoga napredovanja i slično. Po posljednjem popisu stanovništva iz 2011. godine ovdje živi 833 stanovnika. Milnarani su oduvijek bili povezani s pomorstvom, brodogradnjom, ribolovom, uzgojem masline i vinove loze, a dijelom je tako i danas makar se mnogi okreću turizmu. Milna je danas pretežno turističko mjesto u kojem, uz prirodne ljepote, bogatu povijest, mnoge znamenitosti i kulturne događaje, ipak nalazimo sačuvanu "starinu" – u starim zanatima, pučkim običajima, crkvenim pobožnostima, pa tako i u jeziku. Govor Milne dobro čuva tipične čakavske značajke na svim jezičnim razinama. Također je specifičan po fenomenu cakavizma, koji se na Braču dobrim dijelom održao gotovo jedino u Milni (u tragovima se bilježi još u Sutivanu i Supetru). Treba istaknuti i leksičko bogatstvo ovoga mjesnoga govora u koje, između ostalih slojeva, ulaze i mnoge romanske posuđenice.

2. OSNOVNE ZNAČAJKE MILNARSKOGA GOVORA

Da bismo u cijelosti razumjeli prezentiranu građu, potrebno je istaknuti osnovne značajke milnarskoga mjesnoga govora.

Dugi samoglasnik /a/ u pravilu se zatvara do /o/ (*incerôda, šudôr*). Ne zatvara se ako je nastao duljenjem kratkog /a/ u otvorenim nezadnjim slogovima (*lâštik, štrâca*). Zatvorenost /a/ čuva se i u dugim zanačnim slogovima koji su se naknadno pokratili (*glêdon, pîvomo*). Dugi samoglasnici /e/ i /o/ izgovaraju se nešto zatvorenije (*kadêna, š(i)jôla*), a kratki se izgovaraju neutralno (*kolêt, rôba*). Dugi i kratki /i/ i /u/ nemaju specifičnosti (*bagulîn, fûdra, kurdîla*). Samoglasno /r/ uvijek je kratko, može biti naglašeno i nenaglašeno i nikada nema popratnoga samoglasničkoga elementa (*frkêta, vřtal*). Vrlo je česta pojava sekundarnoga /r/ (*mřža, potřba, prlagodřt, prmřstit*). Samoglasno /l/ i stražnji nazal /q/ rezultirali su samoglasnikom /u/ (*dûgaški, mucât, rûkâ, susřda*). Kod starijih se ovjerava i sekundarno /l/ (*Mlnôrka, mlnôrski*). Poluglasovi, odnosno novije šva, dali su /a/, zatvaranjem i /o/ (*danâs, jûbôv, sôn, vônka*). Čakavska jaka vokalnost posvjedočena je u pokojnoj potvrdnici (*pasřč, vazřst/ vazřmat*). Odraz je jata ikavski, no postoji određeni broj stalnih ekavizama (*jâstreb, kôren, ôzleda, vretenô, zanovřtât* i dr.). Prednji nazal reflektirao je kao /e/ (*mêso, pâmet*), ali i kao /a/ (*jazřk, zajôt*). Prijevojni oblici s likom /e/ javljaju se u korijenima određenoga broja riječi (*krêst, rëbâc, rëst*), a isto tako zabilježena je promjena /o/ > /e/ (*grëb*). Potvrđeni su i primjeri tipa *têplo, teplinâ* (psl. *topl-/ tepl-*). Skupina /vs/ razriješana je premetanjem (*svř, svâki*) osim u NA jd. muškoga roda zbog poluglasa u jakome položaju (*vâs dôn, vâs pôtan*).

Milnarski je govor čakavski govor. Danas je situacija po pitanju čakavizma šarolika. Samo najstariji govornici čuvaju drugi tip čakavizma u kojem je /ž/ i /z/ > /ž/, /š/ i /s/ > /š/, /č/ > /c/, pa kazuju *poželi(t), žaborâvi(t), pošûdi(t), odvêst, cût, cêko(t)*. Većina starijih naraštaja umekšavaju /ž/ i /š/, namjesto /č/ koriste /c/, a glasove /z/ i /s/ zadržavaju bez izmjene: *žâllost, zêc, šumpresâ(t), pošûdi(t), cetëri, nacini(t)*.² Srednje i mlađe generacije imaju izgovor /ž/ i /š/ blizak standardu, glasove /z/ i /s/ zadržavaju bez izmjene, ali često namjesto /č/ rabe /c/: *pozeleni(t), ženâ, sûhi, šëmpija, covřk, cûdo*. Čakavsko /t/ u Milni ne potvrđujemo jer je na njegovu mjestu redovito srednje /č/.³

Fonem /h/ dobro se čuva (*krûh, smřh, sûho*), rijetko se u pojedinim slučajevima gubi (*třli smo, třla je*). Skupina /hv/ dosljedno prelazi u /f/ (*Forânin, zafôli(t)*). Fonem /f/ usustavljena je jedinica suglasničkoga sustava (*frřgot, frôtar, ufônje*). U sustavu nema štokavskoga /ž/ pa je na njegovu mjestu redovito /ž/ (*svjêdožba, žëp*). Na mjestu fonema /z/ redovito je /j/ (*gôsvoja, rôjendon*), katkada i /d/ (*svâđeni, zagrôđen*). Milnarski pripada šćakavskim govorima (*godřšče, usčřpâ(t), višćica*). Ovjerena je skupina /žj/ (*grôžje, môžjoni, žvřžjot*). Stara je skupina /čr/, jasno je, preobličena u /cr/ (*crřva, crvën*). Skupine

² Sve primjere i objašnjenja na milnarskome čakavskome idiomu donosimo onako kako je danas to kod većine starijega naraštaja. Dakle, umekšani /ž/ i /š/ na mjestu /ž/ i /š/, ali /z/ i /s/ bez promjene te /c/ namjesto /č/. Radi lakšega snalaženja u svim se primjerima /l/ i /n/ bilježe uobičajenim znakovima abecede (*lj* i *nj*).

³ Meko čakavsko /č/, odnosno [tʃ], u Milni je ovjereno samo kod doseljenih iz Pothuma i Smrke (susjedna naselja). Iako je njihov govor blizak milnarskomu, od milnarskoga odudaraju najviše po pitanju čakavizma.

/šk/ (*škarpiŋe, škūfiŋa*), /šp/ (*špalīna, špigēta*), /št/ (*štivāle, štrāca*) razvijaju se u primljena. U prezentu glagola složenih od glagola 'ići' dobro se sačuvala skupina /jd/ (*dōjden, izōjdemo, obōjdes*). Slabljenje napetosti suglasnika vrlo je često pa je redovita zamjena afrikate frikativom (*kvōška, māška*), okluziva sonantom (*olcepi(t), polpīšā(t)*) ili se okluziv reducira (*bogāstvo, slōki*). Nerijetke su asimilacije (*š njīma, šasīt*) i disimilacije (*lebrō, osavnājst*). Fonem /l/ redovito je zamijenjen fonemom /j/ (*košūja, nedīja*), nešto rjeđe fonemom /l/ (*pažlīv, Žčlka*), a u nekim se primjerima izgovara nesliveno (*evand'ēl'je, vesēl'je*). Kadšto može doći do depalatalizacije fonema /n/ (*dītīnstvo, jōnca*). Fonem /n/ umekšan je u određenim leksimima (*gnjīzdō, gnjōj*). Protetski /j/ nije sasvim čest (*jūsta*). Promjena nastavčnoga /-m/ > /-n/ ovjerena je u gramatičkim morfemima (*lūdon ženōn*), ali i u nekim leksičkim (*sasvīn, sēdan*). Završno /-l/ sačuvano je na završetku riječi (*kīsel, pōl, sōkol, vēsel*) i na početku unutrašnjega sloga (*dōlci, šōldi*), a reducira se u muškome rodu jednine glagolskoga pridjeva radnoga (*ōdni, pūka*).

Naglasni sustav milnarskoga govora čine tri jedinice: kratki silazni, dugi silazni i akut. Riječ je o starijem naglasnome tipu: sačuvana su stara naglasna mjesta, a metatonija kratkoga naglasaka na /a/ izvršena je u otvorenome nezadnjem slogu (*kāmenica, poglādi(t)*). Dužine su vrlo izrazite i javljaju se jedino u prednaglasnome položaju (*glōvā, pētāk, pogrīši(t)*). Enklitike pretežno nisu naglašene, no u stanovitim okolnostima mogu preuzeti naglasak (*ce bīdu ti na tō rēkli?, ce sē dogodīlo?*).

Od morfoloških karakteristika treba istaknuti postojanje kratke množine (*brōdi, mīši*). G mn. svih rodova često ima nulti nastavak (*dōn, jōj, krūsok*), /-i(h)/ (*rībari, sēli, kāli*), a u muškome rodu javlja se i /-ov/ (*brodōv, vragōv*). DLI mn. muškoga i srednjega roda uglavnom su izjednačeni u /-ima/ (*krīžima, stablīma*), koji dolazi i u ženskome rodu (*rīcima, vēštima*), uz /-ami/ (*nogāmi, rukāmi*) i /-on/ (< /-am/) (*sestrōn, rukōn*). U 3. l. mn. prezenta redovit je nastavak /-du/, uz /-u/ (*vīdidu, vīdu, nōsīdu, nōsu*). Infinitiv je apokopiran, a nerijetko i dočetni suglasnici otpadaju (*plāko(t), rē(č)*). Kondicional ima čakavske likove (*bi(n), biš, bi, bimo, bite, bi(du)*).

Sintaksa u mnogim crtama pokazuje romanski utjecaj. Za posesivno značenje redovito se upotrebljava konstrukcija prijedloga 'od' i imenice u G jd. (*vēra ol mātere, gūča ol vūne*). Učestale su konstrukcije prijedloga 'za' i infinitiva (*ovō je vēšta za obū(č), krožēt za nosī(t) īspo jakēte*). Nerijetko je miješanje A i L u oznakama mjesta (*bī san u crīkvu, grēn u crīkvu*). Red riječi vrlo je slobodan (*imō je korpēt špōg isprīda, nosīli bīdu tō bogatīji*), a ponavljanja su česta, posebice kada se nešto želi naglasiti (*imāla je blūzu crvēnu, crvēnu*).

3. POLAZIŠTE I ISTRAŽIVANJE

Kao u svakome terenskome dijalektološkome istraživanju, pa tako i u ovome slučaju, valjalo je ispitati izvorne govornike starijih i srednjih generacija, a među njima isključivo one za koje je potvrđeno da svakodnevno komuniciraju na milnarskome idiomu i da u njihovom govoru nema nekih značajnijih utjecaja ili primjesa drugih govora.

Ispitivanje se provelo na temelju posebnoga upitnika sastavljenoga u ove svrhe. Također, mnoge stare fotografije nekadašnjih žitelja Milne omogućili su detaljnije opise pojedinih odjevnih predmeta i vrsta obuće. Istraživanju su nadasve pripomogli i starije žene koje i dan-danas čuvaju starinsku odjeću, upravo onu čiji su nazivi bili značajni za ovo područje.

Provedeno terensko ispitivanje potvrdilo je da izvorni govornici starijih generacija jako dobro čuvaju romanske elemente i redovito ih koriste u svakodnevnome govoru. Izvorni govornici srednjih generacija posvjedočili su prilično dobro poznavanje romanskoga nazivlja premda spomenute termine suviše često ne upotrebljavaju.⁴ Terensko je istraživanje obavljeno u nekoliko navrata tijekom 2012. i 2013. godine. Od mnogih obavjesnika najvrednije rezultate pružili su sljedeći: Đuro (Juraj) Markusović (1929.), Lukrica Filipić (rođ. Bonačić-Sargo) (1933.), Marica Markusović (rođ. Kuljiš) (1933.), Željka (Franka) Filipić (rođ. Tomas) (1935.), Marija Galović (rođ. Butorović) (1935.), Marija Livačić-Markusović (1935.), Maro (Margarita) Ozretić (rođ. Mladinić) (1937.), Đanina (Ivanka) Bonačić (1938.), Seka (Katica) Tomas (1940.), Petar Galović (1957.), Marica Skrnić (1957.), Antonia Poklepović (1968.). Svima srdačno zahvaljujem!

4. KRATICE

4.1. BIBLIOGRAFSKE KRATICE

- (Bo)** – Boerio, Giuseppe (1867). *Dizionario del dialetto veneziano*. Venezia: Reale tipografia di Giovanni Cecchini edit.
- (Do)** – Doria, Mario (1987). *Grande dizionario del dialetto triestino*. Trieste: Il Meridiano.
- (Kl)** – Klaić, Bratoljub (1985). *Rječnik stranih riječi*. Zagreb: NZMH.
- (Mi)** – Miotto, Luigi (1984). *Vocabolario del dialetto veneto-dalmata*. Trieste: LINT.
- (Pa)** – Paoletti, Ermolaio (1851). *Dizionario tascabile veneziano-italiano*. Venezia: Tipografia di Francesco Andreola.
- (Ro)** – Rosamani, Enrico (1990). *Vocabolario giuliano*. Trieste: LINT.
- (Sk)** – Skok, Petar (1971-1974). *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I-IV. Zagreb: JAZU.
- (Vi)** – Vinja, Vojmir (1998-2004). *Jadranske etimologije. Jadranske dopune Skokovu etimologijskom rječniku*, I-III. Zagreb: HAZU, Školska knjiga.
- (Zi)** – Zingarelli, Nicola (2006). *Lo Zingarelli. Vocabolario della lingua italiana*. Bologna: Zanichelli.

⁴ Mladi govornici nisu bili uključeni u ovo istraživanje. Oni su o nekim romanizmima iz ovoga korpusa bili propitivani u okviru ispitivanja značajki milnarskoga govora 2012. godine. Većina im je romanizama prilično poznata, ali ih učestalo ne koriste. Također, primjetno je da ih izbjegavaju koristiti (posebno oni ispitani koji su povezani s govorom Splita – školovanje, posao, društvo i dr.) jer ih, kako kazuju, ostali neće razumjeti ili će jednostavno zvučati "starinski". Sociolingvistički razlozi, izgleda, ovdje igraju važnu ulogu.

4.2. KRATICE I ZNAKOVI UPOTRIJEBLJENI U ANALIZI

ar. – arapski; d. mlet. – dalmatinski mletački; dalm. – dalmatski; fr. – francuski; fran. – franački; furl. – furlanski; germ. – germanski; hrv. – hrvatski; im. – imenica; jd. – jednina; kllat. – klasični latinski; kslat. – kasnolatinski; langob. – langobardski; lat. – latinski; m. – muški rod; mlet. – mletački; mn. – množina; njem. – njemački; part. perf. – particip prošli; part. prez. – particip sadašnji; sl. – slično; srlat. – srednjovjekovni latinski; stfr. – starofrancuski; sttal. – starotalijanski; stvnjem. – starovisokonjemački; španj. – španjolski; tal. – talijanski; tosk. – toskanski; tršč. – trščanski; tur. – turski; usp. – usporedi; vlat. – vulgarni latinski; ž. – ženski rod; < – stariji oblik s desne strane; > – stariji oblik s lijeve strane; = – odgovara značenjem

5. ROMANIZMI IZ SEMANTIČKOGA POLJA ODJEĆE, OBUĆE I MODNIH DODATAKA

5.1. NAČIN OBRADBE JEDINICA

Natuknice su poredane abecednim redom. Najprije je zabilježena natuknica (masnim pismom), potom slijede gramatički podaci te sinonim ili definicija značenja na standardnome jeziku. Većina je imenica navedena u jedini, a u množini su navedene one koje su u milnarskome idiomu ovjerene kao množinski oblici ili one koje nemaju oblik za jedninu. U tijelu teksta natuknice iz relevantnih se rječnika donose termini i značenja koji su povezani s podrijetlom natuknice, zatim etimološki opis natuknice. Na kraju natuknice navodi se na milnarskome idiomu kontekst u kojem je određena riječ upotrijebljena, odnosno objašnjenja ili primjeri koje su naveli sami govornici.

5.2. ANALIZA ROMANIZAMA IZ SEMANTIČKOGA POLJA ODJEĆE, OBUĆE I MODNIH DODATAKA

babarīn – im. m. – dječji opršnjak (pri jelu)

Boerio navodi *bavariòl* “pannolino che adoperano i bambini per guardar i panni dalle brutture e nettaski la bocca” (Bo.71), a isti je lik *bavariol* “bavaglio” potvrđen i kod Paolettija (Pa.20). Miotto bilježi *bavarin* “bavaglino” (Mi.21). U trščanskome rječniku ovjeren je *babarin* “bavaglino, bavaglio” (Do.63), kao i kod Rosamanija (Ro.52). Skok pod natuknicom *bāva* donosi *babàrin* “zastirač(ić) djetetu da se ne omrlja” < mlet. *bavalin*, tosk. *bavaglio* (Sk.I.124). Vinja zapisuje *babarīn* “podbradak, dječji ubrus” te se ne slaže sa Skokovim objašnjenjem (*bava* ‘slina’), već tumači da je drugi glas *b* u *babarin* iz riječi *barba* (‘brada’) (Vi.I.31). Klaić navodi lik *bavàrīn* “opršnjak” < tal. *bavaglino* (< *bava*) (Kl.154).

Tò je kūs rōbe ce sè stāvi ditētu kolo vrōta ka(d) ništò (j)ĩ da se ne omačō.

bagulīn – im. m. – štap za šetnju

U Boerijevu i Paolettijevu rječniku stoji: *bagolina* “giannetta, bacchetta o mazza per lo più di canna d’India, da portare in mano” (Bo.56), *bagolina* “giannetta” (Pa.16). U ostalim rječnicima nahodimo isti termin u značenju “bastone da passeggio”: *bagolina* (Mi.15), *bagolina* (Do.48), *bagulina* (Ro.55). Skok ovako tumači: *bagulīna* < tal. *bàcolo* = *bagol* s deminutivnim sufiksom *-ino* < lat. *baculus pastorlais* (Sk.I.91). Jednako potvrđuje i Vinja (Vi.I.32). Klaić pod natuknicom *bagùlina* navodi *bagùlīn* “štap, batina, palica” < lat. *baculum* (Kl.136).

Bagulīn ti je šćōp – nikōr rēce bagulīn, nikōr šćōp. Stōri svīt kojīh bolū nōge, ūvi ĩmo bagulīn po lāgje grē.

bēnda – im. ž. – crna vrpca oko rukava kao znak žalosti⁵

Kod Boerija je zabilježeno *benda* “striscia che s’avvolge al capo” (Bo.75). Standardni lik *benda* (germ. **binda*, di orig. indoeur.) ima značenje “striscia di tela o garza per la fasciatura di ferite, fratture e sim.; striscia di tessuto avvolta intorno al capo in segno di sovranità, dignità, onore e sim., o per ornamento” (Zi.220). Skok navodi: *binda* “povezača” < tal. *benda*, srlat. *binda* gotskog podrijetla (nvnjem. *binden*) (Sk.I.151). Kod Klaića je isto *bīnda* “veza, vrpca, petlja” < njem. *Binde* (Kl.173).

Tō se zvōlo bēnda, tā cīno kurdīla, i tō bidu bīli stāvili kolo rūkē mūški ce bīdu bīli nosīli mrtvacā, kasīl zā sprovod. Bīli bidu butāli bēndu ili vāko jedōn cīni botūn na vestīt, po da se znō da su u žalostī.

berīta – im. ž. – kapa sa štitnikom (muška)

Kod Boerija i Paolettija navedeno je: *barèta* “copertura del cappel” (Bo.64), *bareta* “barretta” (Pa.18). Kod Rosamanija ovjeravamo *beretina* “berretto” (Ro.86). U ostalim je rječnicima zabilježeno: *barèta* “barretto” (Mi.18), *bareta* “berretto” (Do.57). Skok pod natuknicom *bàreta* donosi lik *berīta* “kapa tamnoplave boje s cufom na kraju” < tal. *barretta* pored *baretto* i *berretta*, poimeničen pridjevski deminutiv na *-etto* (< *-itus*) < lat. *birrus* “cuculla brevis”, riječ koja je keltskoga podrijetla (Sk.I.112). Kod Klaića je zabilježeno *bàreta* “kapa (okrugla ili uglata)” < tal. *berretta* (Kl.147).

Večīnōn se u nōs rēce berīta. Tō stōri mūški nōsu nā glovu i ĩmo sprīda onī kō jazīk – frontīn. Onā nī bīla visokā, nīti pūno stōla ūzbrdo. Uglavnōn je bīla ol dēbje robe.

beretūn – im. m. – poveća kapa (muška)

Boerio i Paoletti ovjeravaju istim terminom i značenjem: *baretōn* “berrettone” (Bo.65), *bareton* “berrettone” (Pa.18). Jednako je i u trščanskome rječniku: *bareton* “berrettone” (Do.58). Zingarelli je zabilježio *berrettōne* “accr. di berretto” (Zi.224).

Beretūn je večī ol berīte i ĩmo svē onō okrūglo òkolo, tō je ala klobūk. Ūvi bidu u stōro vrīme mūški zā sprovod nosīli beretūnē, nīsī mōga pōč zā sprovod ako nīmoš beretūn.

blūza – im. ž. – ženska košulja

U rječnicima su evidentirane sljedeće pojavnice i značenja: *blūsa* “camicetta da donna” (Mi.27), *blusa* “camiciotto, giubbotto” (Do.78), *blusa* “camicetta; camiciotto” (Ro.97). U

⁵ Riječ je o crnoj vrpici koju su oko rukava stavljali muškarci koji su na pogrebima nosili lijes pokojnika.

standardnome jeziku potvrđena je odrednica *blüsa* (fr. *blouse*, di etim. incerta) u značenju “camicetta da donna non aderente; camiciotto da lavoro” (Zi.240). Klaić posvjedočuje terminom *blüza* “ženski lagani gornji haljinac (samo do pasa)” < fr. *blouse* (Kl.182).

Tò mī žēnske ũvi nōsimo, tō ti je košūja vāko bokūn finjjo.

bōrsa – im. ž. – torba

Boerio i Paoletti navode: *borsa* “sacchetto di varie materie e fogge” (Bo.93), *borsa* “borsa, sacchetto, taschetta” (Pa.25). U tršćanskome rječniku registriramo *borsa* “borsa” (Do.87), jednako kao i kod Rosamanija (Ro.107). U standardnome talijanskome jeziku ovjeren je lik *bōrsa* (lat. *būrsa(m)*, dal gr. *býrsa*) koji ima značenje “contentitore di pelle, stoffa, plastica e sim. di varia forma e grandezza, per tenervi denaro, documenti e oggetti vari” (Zi.248). Kod Skoka nahodimo potvrđnicu *bursa* < tal. *borsa* < lat. *bursa*, inače grčkoga (egejskoga) podrijetla (Sk.I.242). Prema Klaiću: *bōrsa* “novčarka” < tal. *borsa* (Kl.189).

Jütros san bila u butǵu i napūnila punū bōrsu spīze. ũvi govōrimo bōrsa, a nika(d) tōrbā!

borsīn – im. m. – ženska torbica

Kod Boerija je potvrđena natuknica *borsin* “borsetta; borsellina; taschino” (Bo.93). Miotto bilježi isti termin *borsin* “borsetta della donna” (Mi.30). Zingarelli bilježi *borsino* “dim. di *borsa*” (Zi.249). Skok pod terminom *bursa* pojašnjava: *būrsin*, *boršīn* < tal. *borsa* s deminutivnim sufiksom *-ino* < lat. *bursa*, izvorno egejskoga podrijetla (Sk.I.242). Klaić tumači: *bōrsīn* “torba, kesa; džep” < tal. *borsa* (Kl.189).

Borsīn je mōlo žēnsko bōrsa, vāko parī kō vēči takujīn, za na misu, za pōč vōnka u dīr i tāko.

botūn – im. m. – dugme, puce

U svim su rječnicima evidentirane iste potvrđnice: *botòn* “bottone” (Bo.95), *bóton* “bottone” (Pa.26), *botòn* (Mi.31), *boton* “bottone” (Do.88), *boton* “bottonciono; bottone” (Ro.109). Skok navodi *bot*, pa pod time inačice *bòtūn*, *botūn* “dugme” < tal. *bottone*, fr. *bouton* (Sk.I.193). Vinja pod natuknicom *botunàra* bilježi *botun* “dugme” < mlet. *botón* (Vi.I.63). U Klaićevu je rječniku zabilježeno *bòtūn* “puce, dugme, gumb” < tal. *bottone* (Kl.191).

Ka vđiđ onēga ce cīsti fumōrē, ondā bidu stōri bīli rēkli da se vajō čapā(t) za botūn.

bračolēt – im. m. – narukvica

Boerio posvjedočuje odrednicom *braciòl* (Bo.96). U tršćanskome je rječniku zapisano *bracialetto* (Do.89), a kod Rosamanija *bracioleto* “bracialetto” (Ro.111). U standardnome jeziku ovjeren je oblik *braccialétto* (dal lat. *brachiāle(m)*) koji se tumači kao “ornamento, per lo più prezioso, a forma di cerchio, che si porta al polso” (Zi.254). Kod Vinje se pod natuknicom *bracàra* potvrđuje lik *bracolet* < mlet. *braciol* sa sufiksom *-etto* (Vi.I.64). Prema Klaiću: *braculēta*, *brazlēta* “narukvica, grivna” < fr. *bracelet* (Kl.194).

Rēce se bračolēt za onō ce ĩmoš kolo rūkē ol zlōta, srebrā...

bùšt – im. m. – prsluk, grudnjak

U Boerijeju rječniku zapisana je jedinica *bustina* “vestito con che le donne cuoprono il petto nella lunghezza del busto” (Bo.110). Drugi rječnici imaju ove pojavnice: *bustìn* “corpetto femminile” (Mi.37), *bustin* “corpetto” (Do.103), *bustina* “fascetta” (Ro.135). Standardni lik *bùsto* (lat. *būstu(m)*) pokriva značenje “indumento intimo femminile con o senza stecche, in tessuto elastico o compatto, usato per modellare la persona” (Zi.271). Prema Skoku: *bust* < tal. *busto* “tronco di corpo umano” (od lat. part. perf. *combustus* od *comburare* “spaliti lik preminuloga na grobu” otpadanjem prefiksa *com-*); inačica *bustin* koja je ovjerena u mnogim dalmatinskim govorima dobivena je dodavanjem tal. deminutivnoga sufiksa *-ino* (Sk.I.244). Klaić navodi: *bùstìn* “vrsta ženskog steznika” < tal. *busto* (‘poprsje’) (Kl.207).

Nì buštìn, niti buštìna, nego bùšt! Tò su stòre ženè nosìle, vāko uz tìlo grè. Bùšt nì imò rukòvè, bì je debèli, fudròni, i nosì bi se da se istìsne živòt, da se istìsnu pìrši. Bìla bi se prvò ubùkla košùja ili mājica nikò, po bùšt, po tèk ondā blūza. Ali mòge i na golò! Bùšt su i mòlo dicā ùvi nosìla – imò je terāke, a isprìda botùnè da se zatvòri.

bùžeta – im. ž. – otvor za dugme

Kod Boerija i Paolettija nalazimo sljedeće odrednice: *busèta* “piccolo buco”, *buseta* (del boton) “ucchiello, occhiello” (Pa.31). U drugim rječnicima stoji: *busèto* “buchetto” (Mi.37), *buseto* “bucolino” (Do.103), *buseto* “buchetto” (Ro.134). Skok objašnjava: *buža* “rupa, luknja” < mlet. *buso*, *busar* = tosk. *bugio*, te oblik *bùžeta* “luknjica, zapučak”, tal. deminutiv na *-etta* (< vlat. *-itta*) (Sk.I.247). Vinja pod natuknicom *žùmba* potvrđuje da su *bùža* i *bùžeta* venecijanizmi (Vi.III.334). Kod Klaića je ovjeren lik *bùžeta* < tal. *busetto*, prema *bùža* “rupa, otvor” < tal. *bugio* (Kl.208).

Onā bùža dī grè botùn ti se zovè bùžeta.

čučìn – im. m. – dječja duda

U rječnicima su posvjedočene ove pojavnice: *ciucin* “succhiotto” (Mi.53), *ciucin* “succhiotto” (Do.156), *ciucin* “poppatoio” (Ro.220).

Tò je za mòlu dīcu po ni stāvis u jùsta da ne plācu, tò je dūda.

dolčevîta – im. ž. – maja s visokim posuvraćenim ovratnikom

Riječ je o složenici (*dolce* i *vita*). Zingarelli bilježi natuknicu *dolcevita* o *dólce vita* (comp. di *dolce* e *vita*, dal film di F. Fellini *La dolce vita* (1959)) “maglione a collo alto e aderente” (Zi.584). Klaić navodi pojam *dolce-vita* (iz tal.), a pod njime inačicu *dolčevîtkā* “majica ili pulover s visokim posuvraćenim ovratnikom koji prianja uz vrat” (Kl.317).

Nīsmò prīn govorīli dolčevîta, a sād govòru za onū mājicu ce vāko ìmo visokò kolo vròta.

dòta – im. ž. – miraz

Boerio bilježi *dota* i *dote* “quel che la donna porta al marito al tempo del suo matrimonio” (Bo.246). Isti termin registriran je i u drugim rječnicima: *dòta* “dote” (Mi.75), *dota* “dote” (Do.213), *dota* “dote” (Ro.329). U standardnome jeziku potvrđuje se termin *dòte* (vc. *dotta*, lat. *dòte(m)*) koji ima značenje “il complesso dei beni apportati dalla moglie al

marito per sostenere gli oneri del matrimonio” (Zi.592). Skok pod natuknicom *dot* bilježi *döta* “miraz” < tal. *dote* < lat. *dōs*, *dotis* (Sk.I.427-428), a jednako je i kod Klaića: *döta* “miraz, prćija, alatura, vijeno” < tal. *dote* (Kl.322).

Ka(d) bi se mlōdo bila odōla, ondā bi vālo da donesē ništō u dötu... ništō sa sēbon.

điletīn – im. m. – prsluk

Boerio i Paoletti bilježe: *gilè* “sottoveste tonda sostituitasi già 50 anni alla camicciuola, e così detta perchè cuopre solamente la pancia” (Bo.306), *gilé* “gilè, panciotto, corpetto, farsetto” (Pa.119). U preostalim je rječnicima navedeno: *gilè* o *giletin* “panciotto” (Mi.89), *gilè* “panciotto” (Do.268), *gilè* “panciotto” (Ro.435). U standardnome jeziku odrednica *gilet* (vc. fr., dallo sp. *chaleco*, di orig. ar.) ima značenje “corpetto aderente, senza maniche e abbottonato davanti, da portarsi sotto la giacca, tipico dell’abbigliamento maschile” (Zi.787). Skok pod natuknicom *jèlek* tumači da je *džilet* turcizam (tur. *yelek*) koji je došao kod nas preko fr. *gilet* (Sk.I.771). Kod Klaića je ovjerena odrednica *žilē* “prsluk (osobito starinski)” < fr. *gilet*, s napomenom da je *gilet* moguć od španj. *jileco*, a potonje iz tur., odnosno ar. *jelek* (Kl.1454).

Điletīn se i danās nōsi, tō je – rēsno tākō – jakētica, ali nīmo rukōvē.

fjōk – im. m. – ukrasna vrpca koja se veže na određen način

Boerio i Paoletti navode *fioco* “fiocco” (Bo.273, Pa.98). I u svim ostalim rječnicima ovjerena je potvrdnica *fiōco* u značenju “fiocco” (Mi.81, Do.236, Ro.380). Vinja pod natuknicom *filōk* zapisuje *fjōk* “mašna” < mlet. *fioco* (Vi.I.151).

Mōloj dīci bi se bīli vlōsi skūpili na cūpicu po bi ni bīli vezāli fjōk.

frkēta – im. ž. – ukosnica

Boerio je zabilježio *forchèta* “specie anche di spilla che adopran le donne nelle loro acconciature” (Bo.281), isto kao i Paoletti: *forcheta* “forchetta, forcina” (Pa.103). U istome obliku i značenju potvrđena je i drugdje: *forcheta* “forcina” (Ro.394, Do.243). U Skokovu je rječniku protumačeno: *fèreta* “mala gvozdena vilica u kosi, da se ne rasplete, ukosnica” < tal. *ferretto* (deminutiv na *-etto* < vlat. *-ittus*) od *ferro* (‘željezo’) < lat. *ferrum* (Sk.I.511-512). Kod Klaića je zabilježen termin *fèreta* “ukosnica” < tal. *ferretto* (Kl.420).

Mojā māt bi bila ucinīla kōsīcu, ondā bi njū bila zavīla vāko na cūpicu i ondā bi bila zabōla frkētū, dvī, trī – i tō bi tākō stōlo. Frkēta je kō jāgla za vlōse.

frontīn – im. m. – štitnik kape, dio s prednje stane kape

U Boerijevu i Paolettijevu rječniku nalazimo sljedeće pojavnice: *frontin* “sorta di parrucca, che cuopre soltanto la parte anteriore del capo” (Bo.289), *frontin* “frontino” (Pa.109). Svi drugi rječnici imaju isti termin s jednakim značenjem: *frontin* “visiera” (Do.250, Ro.407, Mi.85). Skok pod jedinicom *brunčela* bilježi *frōntīn* “obodac na kapi (*bareta s frontinom*)”, koji je u svezi s dalmatoromanskim leksičkim ostatkom *frons* na koji se dodaje tal. sufiks *-ino* (Sk.I.220).

Ka īmoš berītu, frontīn ti je isprīda – da ti ne grē sūnce. Tō je onō kō jazīk ol berīte. Rēkli bidu: berīta sa frōntīnon.

fūdra – im. ž. – postava

U svim je rječnicima potvrđena odrednica *fodra* u značenju “fodera” (Bo.276, Pa.99, Mi.82, Do.240, Ro.386). U standardnome jeziku za termin *fòdera* (da *fodero* < germ. *fōdr*) značenje je “rivestimento interno o esterno di qlco., in materiali svariati” (Zi.721). Skok objašnjava: *fūdra* “postava” < tal. (mlet.) *fodra*, *fodrare* = *fòdere*, *foderare* < langob. i fran. *fōdr* (Sk.I.535). Kod Klaića je zabilježeno: *fūdra* “podstava” < tal. *fodera* (Kl.457).

Fūdra ti dōjde onō sa unūtrašnje bōndē rōbe.

gūča – im. ž. – deblja vunena maja (muška)

Isti termin i objašnjenje nahodimo u Boerijevu i Paolettijevu rječniku: *guchia* “maglia” (Bo.320, Pa.129). Drugdje je ovjereno: *gūcia* “ago corto da calza” (Mi.92), *gucia* “ago da calza, ferro da calza” (Ro.464), *gucia* “agucchia, ago da calza” (Do.286). Skok bilježi natuknicu *guče* ili *goče* pa pod njom lik *gūča* “vunena košulja” < mlet. *guchia* < *aguchiare* < lat. **acūcula*, deminutiv od *acus* (‘igla’) (Sk.I.629). U Klaićevu je rječniku naveden lik *gūča* “pletena vunena maja ili košulja” < tal. *agucchiare* (‘plesti’) (Kl.505).

Gūča se rēce za debēlu, suknēnu mājicu. Ol vūne. Bili bidu tō mūški ōbišno nosīli.

gvōnte – im. ž. mn. – rukavice

Boerio navodi *guanto* “guanto” (Bo.320). Ista je potvrđena registrirana kod Rosamanija (Ro.463). U rječniku standardnoga talijanskoga jezika potvrđuje se termin *guànto* (ant. fr. *guant*, dal francone **want*) u značenju “accessorio dell’abbigliamento maschile e femminile che riveste e protegge la mano” (Zi.824). Klaić navodi *gvānat* “rukavica” < tal. *guanto* (Kl.508).

Mī ūvi govōrimo gvōnte ce se mēče nā ruke, a rēkli bidu danās rukavīce. Mōgedu bī(t) dēbje, za zīmu da ti ne ostīnu rūke, a mōgedu bī(t) tōnke ce hī nikē gōspoje ubūcū per la mōda.

incerōda – im. ž. – kišni ogrtač, kabanica

Kod Boerija nalazimo natuknicu *incerà* “tela incatramata con cui si coprono i boccaporti per impedire che la pioggia o l’acqua non entri nell’interno della nave” (Bo.335). U ostalim je rječnicima evidentirano: *inzeràda* “tela cerata; impermeabile” (Mi.102), *inzeràda* “incerato, tela incerata” (Ro.513), *inzerada* (Do.314). Standardni lik *inceràta* (lat. *incerāta(m)*, part. pass. di *incerāre*) dolazi u značenju “giaccone o lunga casacca, talora con pantaloni, in tessuto impermeabile, usata spec. da marinai e naviganti” (Zi.878). Skok bilježi *čerarija*, a pod time i *incèrāda* “kišni ogrtač” < mlet. *inzerada* (Sk.I.309). Klaić navodi *ceráda* “nepromočivo odijelo pomoraca” < tal. *cerata* < lat. *cera* (‘vosak’) (Kl.218).

Incerōda se ubūcē ka(d) dažjī da ne promōkneš, a rēcedu i kabanīca.

jakēta – im. ž. – jakna

Kod Boerija i Paolettija nahodimo istu potvrđnicu: *giacheta* “giacchetta” (Bo.304), *giacheta* “giacchetta e casacca” (Pa.118). Kod Miotta i u tršćanskome rječniku navedena su dva termina: *giachèta* “giacca” (Mi.89, Do.267) te *iachèta* “giacca” (Mi.94, Do.267). Termin *iacheta* “giacchetta” ovjeren je kod Rosamanija (Ro.468). U standardnome jeziku *giacchètta* (fr. *jaquette*, dim. di *jaque*) ima značenje “giacca corta e leggera” (Zi.784). Skok

pod natuknicom *jăka* navodi *jakëta* “muško gornje odijelo” < mlet. *jacheta*, *giacchetta* (Sk.I.749-750). U Klaićevu je rječniku zasvjedočena jedinica *jăketa* “kratki kaput, sako” < tal. *giacchetta* (Kl.623).

Jakëta se ubūcë da ti nî zîmă, da te istëpli. Onă se zôlnjo ubūcë, năviše svëga.

kadëna – im. ž. – ukrasni lančić

U Boerijeju rječniku navedena je odrednica *caëna* o *cadëna* “legame per lo più di ferro fatto di maglie commesse insieme” (Bo.113). Kod Paolettija je zabilježeno samo *caena* “catena” (Pa.33). Miotto bilježi *cadëna* “catena” te *caëna* “catena” (Mi.39). U tršćanskome je rječniku i kod Rosamanija isti termin: *cadena* “catena” (Do.107, Ro.139). Standardni lik *catëna* (lat. *catena(m)*, prob. di orig. etrusca) ovjeren je u značenju “serie di elementi, spec. anulari e metallici, connessi l’ uno nell’ altro e mobili, usata per legare persone o cose, per ornamento e, in varie tecnologie, per sollevamento di pesi o trasmissione del moto” (Zi.328). Kod Klaića nahodimo oblik *kadëna* “lanac, okovi, verige” < lat. *catena* (Kl.641).

Kadënu nösîs kolo vrôta, tō je ũkras, onă je ol zlôta, srebră, văko vridnîjo.

kalcëta – im. ž. – čarapa

Boerio i Paoletti dokazuju: *calza* “vestimento della gamba” i *calzetta* “calza di materia nobile, come seta e simili” (Bo.120), *calza* “calza, calzetta” (Pa.35). Miotto ima termin *calzëta* koji se dovodi u svezu s običajem poklanjanja nekih stvari u čarapu na dan Svete Lucije: *calzëta de Santa Luzia* (Mi.42). U tršćanskome rječniku pod natuknicom *calza* stoji “calza, calzino”, a pod *calzeta* “calzetta, calzino” (Do.116). Rosamani zapisuje jedinicu *calzet* “calzino, calzetta” (Ro.150). U standardu je registriran termin *câlza* (lat. mediev. *câlcea(m)*, dal lat. *câlceus*) u značenju “indumento a maglia che riveste il piede e parte della gamba” (Zi.285). Skok pod *hlăča* navodi jedinicu *kălceta* “bječva” < *calcea* s deminutivnim sufixsom *-etto* (< *-ittus*) (Sk.I.670). Klaić bilježi *kălceta* “čarapa” < tal. *calzetta* (Kl.646).

Nă noge nösîs kalcëte navlăst ka(d) je zîmă jer “tëple nōge – tëpli živōt”. Nikōr rëce i bičve, ali pūno vëče govōrimo kalcëte.

kamîza – im. ž. – vrsta košulje (uglavnom muška)

Kod Boerija je *camisa* “camicia o camiscia” (Bo.122). Ista pojavnica s istim značenjem zabilježena je u svim ostalim rječnicima (Pa.36, Mi.42, Do.118, Ro.152). U standardnome jeziku potvrđujemo *camicia* (lat. tardo *camisia(m)*) “indumento maschile e femminile di stoffa generalmente leggera, con maniche lunghe o corte e abbottonatura sul davanti, che copre le parte superiore del corpo” (Zi.287). Skok objašnjava da je riječ o mlađoj posuđenici *kâmiž* < tal. *càmice* (Sk.II.27-28). U Klaićevu je rječniku ovjerena jedinica *kamizōl* “haljetak, pršnjak, zobunčić, koret” < fr. *camisole* (Kl.653).

Kamîza bi bila ol debële rōbe, imăla bi dūgaške rukōvë, kolët, a isprîda bi imăla òtvor i bî bi kojî botūn tōde. Onă se obukovăla prko glōvë, năvrh košūje, năvrh svëga. Tō su mŭški nosîli.

kapelîn – im. m. – šešir manje veličine (obično ženski)

U Boerijevu rječniku nahodimo *capelîn* “piccolo cappello” (Bo.133). U ostalim su rječnicima jednake potvrđnice: *capelîn* “cappellino dell’uomo e anche della donna” (Mi.44), *capelîn* “cappello da signora” (Do.126), *capelîn* “cappellino (più specialm. da donna)” (Ro.165). Kod Zingarellija stoji *cappellino* “cappello femminile” (Zi.305). Skok objašnjava da je leksem *kapèlîn* “ženski šešir” < tal. deminutiv na -ino od tal. *cappello* < kslat. deminutiv na -ellus od *cappa* (Sk.II.41). Klaić bilježi *kapèlîn* “šešir (ženski)” < tal. *cappellino* (Kl.659).

Kapelîn je ce žênske mječedu nã glovu. Tõ nî klobûk, šesîr, kapelîn je mãnji, elegantnîji...

kapõt – im. m. – dugački zimski odjevni predmet, kaput

Jednaka je natuknica u Boerijevu i Paolettijevu rječniku: *capoto* “specie di ferraiuolo o veste soppannata e grossolana ad uso de’ marinari, de’ soldati, de’ pescatori (Bo.135), *capoto* “civil *cappa*” (Pa.41). Tako je i drugdje: *capoto* “cappotto” (Do.128), *capoto* “cappotto, mantello, paltò, paletò” (Ro.169). U standardnome jeziku ovjereno je *cappòtto* (da *cappa*) “pesante soprabito invernale da uomo o da donna” (Zi.305). Kod Skoka pod pojavnicom *kâpa* nalazimo *kâpot* < tal. *cappotto*, deminutiv na -otto (Sk.II.38-39). Klaić objašnjava: *kâpût* “dio odjeće, kraći ili duži, koji se nosi ponad košulje odnosno prsluka (pulovera i sl.) ili i ponad drugog (kraćeg) kaputa (zimski kaput)” < tal. *cappotto* (Kl.662).

Kapõt je dũgaški, za zîmu, a mõge bi(t) i kraći, pøviše kòlin, ali ondã rècemo kapotîn.

kapotîn – im. m. – kraći kaput

U svim je rječnicima ista odrednica: *capotin* “voce diminutiva di *cappotto*; e tanto si dice di piccolo cappotto, quanto di una specie di vestimento fatto a giustacore, che portano le donne” (Bo.135), *capotin* “cappottino” (Do.128), *capotin* “dim. cappottina (delle donne)” (Ro.169). Zingarelli bilježi *cappottino* “dim. di *cappotto*” (Zi.305). Usp. **kapõt**.

Kapotîn je isto ala kapõt, ali je kraći i tãnji.

kolājna – im. ž. – ogrlica

Boerio navodi *colàna* “collana; monile” (Bo.178). U standardnome jeziku potvrđen je termin *collàna* (da *collo*) “monile, ornamento da portarsi al collo” (Zi.391). Skok tumači: *kòlāna* “ogrlica” < tal. *collana*, izvedenica od *collum* s pomoću -anus, a navodi da je nejasan umetak *i* pored *n*: *kolajna* (SK.II.123). Kod Klaića je registrirana ista odrednica: *kòlājna* “ogrlica, đerdan” < tal. *collana* (Kl.704).

Ovò ce se kitiš, mječedu žênske kolo vròta, ali nî ol zlòta ni srebrã, nego od nicèga drũgega.

kolèt – im. m. – ovratnik

Boerio i Paoletti bilježe: *colèto* “pezzulo di pannolino finissimo, che si portava al colo dalle persone civili, e che ora non è più in moda” (Bo.179), *coletto* “goletto” (Pa.60). U drugim rječnicima zabilježene su ove jedinice: *colèto* “colletto della camicia” (Mi.55), *colèto* “colletto, solino, colletto duro, inamidato” (Do.165), *colet* (-eto) “colletto” (Ro.230). U standardnome talijanskome posvjedočen je termin *collèto* (da *collo*) u značenju “parte della camicia o dell’abito che sta attorno al collo” (Zi.393). Skok navodi natuknicu *kòlār*,

pa pod njom inačicu *kòlet* < tal. *collo* s deminutivnim sufiksom *-etto* (< *-ittus*) < lat. *collum* (Sk.II.123-124). Klaić bilježi *kòlet* “ogrlica, ovratnik, ‘krag’n” < tal. *colletto* (Kl.706).

Kolèt ol mājice, ol jakète ili blūze – tò je ovò ce jè kolo vròta.

kombinèt – im. m. – vrsta ženskoga donjega rublja s naramenicama

Miotto bilježi *combinè* “sottoveste femminile” (Mi.56), a isto je navedeno i u tršćan-skome rječniku (Do.167). Natuknicu *combinè* Rosamani upućuje na *combinasion* “sottoveste da donna, mutande e corpetto uniti” (Ro.234). Vinja pod natuknicom *kombîn* ističe imenicu *kombinet* < tršć.-mlet. *combinè* “sottoveste”, što je skraćeno od fr. *combinaison* (Vi.II.94).

Kombinèt se nòsi ol išpod ròbe. Kad ubūcēs nikū vēštu, ondā njēga išpo(d) obūcēs. Jō san kombinèt imāla u nedīju – dōli imo čīpku, līpo je izròd’eno tò, ali tò se ne vīdi jer nē vaja da vīri vōnka montūre. Kombinèt je kō vēšta ol finega materijōlā, ali se nòsi ol išpod.

komēs – im. m. – vrsta ženskoga prsluka koji se odijeva ispod odjeće; ženska potkošulja

U Boerijevu rječniku nahodimo dva termina: *comesso* (*da omo*) “piccolo farsetto che portasi sotto al giustacore o simile, e sopra o anche sotto la camicia per difendersi dal freddo, te *comesso* (*da dona*) “farsetto, vestimento del busto” (Bo.183). Paoletti potvrđuje natuknicom *comesso* pod kojom navodi *comesso da omo* “camiciuola” te *comesso da dona* “farsetto” (Pa.61). U ostalim se rječnicima evidentira: *comeso* “corpetto; vestaglia; camiciola” (Do.167), *comes/ comesso* “corpetto” (Ro.235). Vinja objašnjava za termin *kōmes* da je čisti venecijanizam *comesso* kojemu etimologiju valja potražiti u glagolu *commettere* “mettere insieme” (Vi.II.94), a ne kako Skok (Sk.II.27-28) tumači da je *komeš* nastavljač lat. riječi *camisia*.

Komēs su nosīli sōmo stōre ženē. Ali komēs se govōri za dvī vrsti: jelnò ti je ce bīdu bīli ubūkli tò ol išpod, tò nī imālo rukōvē, vāko stēgne te mālō. Prvō komēs ubūcēs po pòsli nikū blūzu. A drūga vřst je ka ideš spāt, ondā ubūcēs nāviše košūje, imo dūgaške rukōvē i dōjde do išpo(l) strūka, uglavnōn bīli kolūr, izlavurōni – tò je kō danās gōjnji dīl pid’āme, kō blūza ol pid’āme.

korpèt – im. m. – prsluk (ženski)

Boerio navodi *corpèto* “farsettinio o sia quella parte del vestito delle donne che loro cuopre il corpo o sia il busto” (Bo.200). Rosamani zapisuje *corpèto* “corpetto (vita, soprattutto bianca e attillata, da dona)” (Ro.253). U standardnome jeziku termin *corpétto* (*da corpo*) protumačen je kao “panciotto, gilet; parte superiore, gener. corta e aderente al busto dell’abito femminile” (Zi.459). Skok bilježi natuknicu *krūžāt* “ženski prsluk koji se veže straga”, a pod time i lik *korpèt* < tal. *corpetto* (od *corpo*) (Sk.II.216). U Klaićevu rječniku potvrđen je oblik *kòrpèet* “prsluk” < tal. *corpetto* (Kl.743).

Korpèt je bī bez rukōvi i išpo(d) se nosī! Bī bi se nosī da žēnsku istīsne, da istīsne přsi. Kō stēznik onāko, a isprīda je imō gvōzd po špōgon vēžēs.

kõtula – im. ž. – suknja

Boerio bilježi *cõtola* “una sorta di veste antica ed agiata da donna, che ricuopriva tutta la persona ed affibbiavasi al davanti ed alle braccia con ucchielli. Ora si prende per *gonnella*” (Bo.205). Paoletti isto navodi *cõtola* “gonnella, sottana, gonna” (Pa.67). U ostala tri rječnika zasnjeđeno je: *cõtola* “gonna” (Mi.59), *cõtola* “sottana, gonna” (Do.178), *cõtula* “gonnella” (Ro.259). Kod Skoka je pod natuknicom *kõta* registriran lik *kõtula* < tal. *cotta* (fran. podrijetlo **kotta*) s deminutivnim sufiksom *-ola* (< lat. *-ula*), mlet. *cõtola* (Sk.II.168-169). Vinja pod *Kõtula* bilježi lik *kõtula* “suknja” < mlet. *cõtola* (inače fran. lik **kotta*) (Vi.II.104). Termin *kõtula* “gornja suknja” < tal. *cotta* potvrđen je i kod Klaića (Kl.746).

Bîli bidu stõre ženë nikãd rëkli kõtula ili bñjica, ali uglavnõn pandîl. I mî rëcemo danãs pandîl.

krozët – im. m. – vrsta prsluka (muški)

U svim je rječnicima zabilježena ista odrednica: *crošato* “vestimento da uomo che cuopre il busto, come giubbone o camiciuola” (Bo.210), *crošato* “farsetto, farsettino” (Pa.69), *crošato* “farsetto” (Mi.60), *crošato* “crociato (specie di veste), farsetto” (Ro.269). Skok pod *přsluk* navodi *krozët* < fr. *corset* (SK.III.57). Klaić ima jedinicu *krõžet* “vrsta prsluka” koju upućuje na *kõrzet* < fr. *corset* (Kl.744, 759).

Mũški bi bî ubũka kořũju, ondã krozët, ondã jakëtu ol veřfita. Svãki je veřfît imõ krozët kojî mu olgovõro – po materijõlũ, po kolũru... Krozët nî imõ rukõvë. İspr bi bîli botũni, a od nõse je bîlo bokũn kurdîle.

kurdîla – im. ž. – vrpca, traka

Boerio pod *cordëla* navodi “cordella; cordellina o fettuccia” (Bo.197). Paoletti isto ima jedinicu *cordela* (Pa.64). Svi ostali rječnici bilježe termin *cordëla* u ovim značenjima: “fettuccia, cordicella” (Mi.58), “fettuccia, cordicella” (Do.175), “nastro” (Ro.250). Skok pod natuknicom *kõrda* “konopac, uže, vrpca” navodi lik *kurdila* < tal. *corda*, deminutiv *cordella* < lat. *chorda*, a dalja etimologija seže do grčkoga (Sk.II.153). Kod Klaića nalazimo *kurdëla* “vrpca, traka” < tal. *cordella* (Kl.769).

Tõ je trãka, ùžji kũs rõbe, trãka s kojõn se niřtõ zavëže.

lãřtik – im. m. – rastezljiva vrpca satkana od gumenih niti

Boerio navodi *elãřtico* “che ha forza di molla” (Bo.251). U drugim su rječnicima sljedeći termini i objašnjenja: *lãřtico* “elastico” (Mi.105), *ãřtico* “elastico” (Do.41), *lãřtico* “elãřtico” (Ro.528). U standardu je evidentirana pojavnica *elãřtico* “che possiede elasticità” (Zi.611). Kod Skoka je pod natuknicom *gũma* zapisan oblik *lãřtika* < skraćenica od tal. *gomma elastica* (Sk.I.632). Kod Klaića je natuknica *lãřteks* “vrsta tkanine protkane finim gumenim nitima, tako da se može rastezati” < fr. *élastique*, a tu pridodaje i inačice *lãřtik*, *lãřtika*, *lãřtiř* (Kl.788).

Lãřtik je vãko tõnki, rastëže se. Ako ti gãčë pãdodu, ondã u strũk ol gõčë uřjješ lãřtik.

legâmbë – im. ž. mn. – podvezice, držači za ženske čarape

U Boerijevu i Paolettijevu rječniku nahodimo: *ligambo* “cinto da legar le calze attorno alla gamba” (Bo.371), *ligambo* “legaccia, legaccio, cintolino” (Pa.160). Jednako je posvjedočeno i u ostalim rječnicima: *ligâmbö* “giarrettiera” (Mi.107), *ligambo* “legaccio da calza” (Do.330-331), *ligambo* “legaccio da calza” (Ro.541). Kod Vinje je pod natuknicom *lëgače* potvrđen lik *ligâmbë* “podvezice” < mlet. *ligambo* (Vi.II.132). Kod Klaića je jedini na *ligâmba* “podvezica” < prema tal. *legare* (‘vezati’) (Kl.805).

Bîlo bi se legâmbima vezâle kalcëte kolo strûka da ti kalcëte ne pädodu.

lerôj – im. m. – sat

Kod Boerija stoji *relògio* “macchina notissima che indica il trascorrer del tempo” (Bo.564), ali i *lerògio* (Bo.366). Paoletti je zabilježio pojam *relologio* (Pa.254). Miotto navodi *relògio* “orologio” (Mi.169). U tršćanskome su rječniku termini *reloio* i *orloio* “orologio” (Do. 516, 415). Kod Rosamanija su također dvije inačice: *lerioio* i *reloio* “orologio” (Ro.535, 870). U Skokovu rječniku zabilježena je natuknica *araloj* “časovnik, sat, džepni i zidni”, a pod time i lik *lerôj* < mlet. *lerogio* (Sk.I.53). Prema Klaiću: *rèlôj* “sat, ura” < tal. *orologio* (Kl.1150).

Lerôj ti se rëce za ûru, sât. Mòge bi(t) vëli ce stojî na zîd i mîli ce sè nõsi nâ ruku.

lumbřëla – im. ž. – kišobran

Boerio i Paoletti bilježe: *ombrëla* “arnese noto, che serve per ripararsi dalla pioggia e dal sole camminado” (Bo.450), *ombrella* “ombrella” (Pa.202). Kod ostalih je registrirano: *ombrëla* (Mi.138), *ombrella* i *lombrella* (Do.410), *ombrella* (Ro.700). Standardni lik *ombrëllo* protumačen je kao “oggetto per ripararsi dal sole o dalla pioggia, costituito da un manico più o meno lungo alla cui sommità sono inserite a raggiera numerose stecche ricoperte di tessuto” (Zi.1214). Skok pod odrednicom *òmbrella* navodi *lumbřëla* < tal. *ombrella* < lat. *umbrella* (Sk.II.555-556). Kod Klaića je zabilježeno: *ambrëla* “kišobran; suncobran” < tal. *ombrello*, a pridodaje i inačice *lumbřël* i *lumbřëla* (Kl.57).

Ka dažjî, ondâ otvõriš lumbřëlu.

lumbrelîn – im. m. – suncobran

U Boerijevu i Paolettijevu rječniku nalazimo: *ombrelîn* “piccola ombrella coperta di seta che serve alle donne, per ripararsi dal sole” (Bo.450), *ombrellin* “parasole” (Pa.202). U tršćanskome je rječniku i kod Rosamanija ovjerena ista odrednica: *ombrelin* “ombrello da sole” (Do.450, Ro.700). U standardnome jeziku lik *ombrellino* ima značenje “parasole elegante portate un tempo dalle signore” (Zi.1214). Skok pod *òmbrella* bilježi i *lumbřëlîn* “suncobran”, tal. deminutiv na *-ino* (Sk.II.555-556). Klaić bilježi *ombrëlîn* “suncobran” < tal. *ombrellino* (Kl.971).

Tò je lumbrelîn za sünce. Bîli bidu onò gospodâ îšli šëtät po bidu imâli lumbrelîne da ni sünce ne ùdre ù glovu.

mājica – im. ž. – maja

Miotto bilježi *màia* “maglia delle rete; maglia di lana” (Mi.111), isto kao i Rosamani *maia* “maglia” (Ro.570). Skok pod terminom *mākulica* navodi *mājica* “maglia, deminutiv na *-ica*” < tršč. *maia* (Sk.II.360).

Tò je nòjobišnjjo mājica, nř ni blůza, ni košůja. Tò ce danās ženě i můški nōsu svāki dōn.

mezokālca – im. ž. – kraća čarapa

Riječ je o složenici. Kod Boerija *mezo* “mezzo” (Bo.415), kod Miotta *mězo* “metà” (Mi.121), kao i u trščanskome rječniku *mezo* “mezzo” (Do.376). Zingarelli isto navodi *mězzo* (lat. *mēdiu(m)*) “di ciò che costituisce la metà di un intero” (Zi.1103). Usp. **kalcěta**.

Tò su kò kalcěte, ali su krāče, vāko grědũ do řspo kōlin.

montůra – im. ž. – uniforma, odora; odjeća (u širem smislu)

Boerio navodi *montůra* (Bo.424). U ostalim se rječnicima potvrđuje: *montůra* “divisa militare” (Mi.123), *montura* (Ro.647), *montura* “divisa militare, uniforme” (Do.386). Standardni lik *montůra* (fr. *monture*, da *monter*) dolazi u značenju “divisa, uniforme” (Zi.1139). Klaić ima natuknicu *mundůra* “vojničko odijelo; odora, uniforma” < fr. *monture* (Kl.916).

Tò ti je vojniřsko montůra – ovò ce vojničĩ nōsu, ondā bōlnřřsko montůra – likōri i medicĩnske u bĩlò obuceni, ondā i svirōčĩ imodu svojũ montůru... Ali montůra mř isto řecemo ka(d) se nikōr probũcě danās trř pũtā, ondā řecēs da je trř montůre danās promĩnũ.

mudōnte – im. ž. mn. – gaćice

Kod Boerija i Paolettija evidentiramo: *mudande* “specie di calzoni per lo più di tela di lino, che si portano sotto i calzoni per mutarlo quando sono lordi” (Bo.431), *mudande* “mutande, sottocalzoni e brachetti” (Pa.192). U preostalim su rječnicima posvjedočene iste jedinice: *mudānde* “mutande” (Mi.128), *mudande* (Do.391), *mudande* (Ro.657). Kod Skoka je ovjeren termin *muntati se* “mijenjati se” od tal. < lat. *mūtare*, a odatle poimeničen gerund na *-andus*: *mudande* “gaćice” < mlet. *mudande* = tosk. *mutande* (SK.II.483). Klaić bilježi *mudānte* “gaće” < tal. *mutande* (Kl.912).

Řspod gōč se nōsu mudōnte. Sā(d) su oně krāče, a prĩn su bĩli dũgařke.

mudantfĩne – im. ž. mn. – kupaće gaćice

U standardnome jeziku potvrđuje se oblik *mutandĩne* u značenju “costume da bagno per uomo o bambino” (Zi.1157). Kod Miotta je također zabilježen lik *mudandĩne* “calzoncini di bagno” (Mi.128).

Tò je danās ũc se můřki kũpodu ũ more, mudantfĩne.

očōlě – im. ž. mn. – naočale

Boerio navodi *ochiāl*, a pod istu natuknicu i množinske likove *ochiāli* o *ochiāi* “strumento notissimo e comunissimo, composto di due cristalli o vetri pel cui mezzo s’ingrandisce o rischiara la vista” (Bo.447). Termin *ociāl* u značenju “occhiale” zabilježen je u svim ostalim rječnicima (Mi.137, Do.407, Ro.694). Skok tumači: *oćāli* < tal. *occhiali* prema mlet. izgovoru, furl. *ociāi* mn., jd. *ociāl*, poimeničena pridjevka izvedenica na *-alis*

od *oculus* > tal. *occhio*. (Sk.II.541-542). U Klaićevu rječniku zabilježen je oblik *očālīn* "lornjet, naočale s drškom, pa i naočale uopće" < mlet. *ocialino* (Kl.962).

Imoš očōlē ol sūnca, očōlē ol vīšte, očōlē ĩmodu kovōci ka(d) ništō lavurōdu i tāko...

ōnzula – im. ž. – metalna kopčica, petlja

Boerio navodi *asolo* "è una specie di fermaglio composto d'un piccolo strumento di fil di ferro adunco, con due piegature da piè simili al calcagno delle forbici, chiamato *ganghero* (maschio); e d'una maglietta della stessa materia chiamata *femminella* (femena), nella quale entra la punta del ganghero, e servono ad affibbiaro vestimenti" (Bo.46). Paoletti bilježi *asola maschio* "ganghero" i *asola femena* "femminella" (Pa.14). Drugdje je registrirano: *asola* "occhiello, ansola" (Do.40), *àsola* "gangherino con la suo gangherella; occhiello" (Ro.42). U standardnome je jeziku ovjeren lik *àsola* (lat. *ānsula(m)*, dim. di *ānsa*) "piccolo taglio nel tessuto di un abito, orlato con punto a smerlo, destinato ad accogliere il bottone; occhiello di metallo in cui entra un perno" (Zi.158). Skok posvjedočuje likom *āzula* "kopča, petlja, spona, ombreta, imbreta" < mlet. *àsola*, deminutiv na *-ula* < lat. *ansa*, vlat. *asa* (Sk.I.80), a isto je i kod Klaića: *āzula* "kopča, petlja" < tal. *asola* (Kl.132).

Tò ti je vāko kō jelnā kōpča ù dvo dīlā – jelnā grē u drūgu, jelnā se zadīje s drūgon. Jelnā ti je kō kūka i tā ondā grē u drūgu.

pandīl – im. m. – suknja

Kod Skoka pod natuknicom *pan* ovjeravamo lik *pāndil* "neka ženska haljina, suknja" čiji je naziv dalmatoromanski leksički ostatak iz terminologije nošnje od lat. **pannellus* (sa zamjenom *nn* > *nd*) (Sk.II.596). Klaić bilježi *pāndil* "ženska haljina, suknja" < tal. *panno* ('sukno') (Kl.998).

Pandīl ti je kō sūknja ce mī ženē nōjvēče nōsimo.

pijēte – im. ž. mn. – pregibi, nabori na odjeci (uglavnom na haljinama, suknjama)

Boerio navodi *pieta*, *pietina* (Bo.509). Svi ostali rječnici uključuju istu potvrđnicu: *pièta* "piega" (Pa.228, Mi.154, Do.465, Ro.786).

Ne mōge bī(t) jelnā pijēta, nego vēče njīh. Bīli bimo rēkli pandīli na pijēte, ili vēšte na pijēte. Tò ti dōjdu ko prēklōpi po pandīlu i onī būdu vāko pō dvo pīsta šīroki.

puntapēt – im. m. – ukrasna igla za odjeću

U Boerijevu i Paolettijevu rječniku bilježimo: *pontapèto* "fermaglio borchia o scudetto colmo di metallo, ornamento o gioiello con cui si punta lo sparato dinanzi alla camicia e si porta pendente" (Bo.521), *pontapeto* "fermaglio" (Pa.234). Miotto navodi *pontapèto* "spilla, fermaglio" (Mi.159), a tako i Rosamani (Ro.815). Kod Skoka pod odrednicom *pūnat* stoji *puntapēt* < talijanska složenica *puntapetto* = mlet. *pontapeto* (*petto* < lat. *pectus*) (Sk. III.75-76). Vinja oblik *potampē* tumači kao "ukrasna igla, broš" (Vi.III.74). Klaić posvjedočuje likom *puntāpet* "pribadača, špenadla" < tal. *pontapetto* (Kl.1115).

Tò ti je kō jāgla, ondā je vāko stāviš na blūzu ili vēštīt ka(d) se bokūn līpje ubūčēs.

rebatīna – im. ž. – metalna spojka, zakivak (uglavnom na obući)

Kod Miotta je ovjerena pojava *rebatīn* “chiodo dalla testa larga; piccolo chiodo; chiodo ribattuto sulla sua punta, dopo aver attraversato il legno o il cuoio” (Mi.168). Vinja pod *rebatājic* bilježi *rebatīna* “zakovica” < mlet. glagol *rebater* (Vi.III.116).

Uglavnōn smo mī govorīli rebatīna za vrstu kōpčē na postolīma, a rebatīna se zovē jer onā rebatīje, tūcē o postōl.

rečīna – im. ž. – naušnica

Boerio i Paoletti bilježe: *rechin* “pendente agli orecchi” (Bo.559), *rechin* “orecchino e pendente” (Pa.251). Miotto navodi *recin* “orecchino” (Mi.168), a isti je lik *recin* “orrecchino” ovjeren u tršćanskome rječniku (Do.514). Rosamani posvjedočuje odrednicom *rechina* “orecchino” (Ro.865). Skok pod natuknicom *orecīni* objašnjava: *rečīna* < tal. *orecchino*, deminutiv na tal. *-ino* (< lat. *-īnus*) od *orecchio* < *auricula* od *auris* (‘uho’), prema mlet. izgovoru *rečīn* (Sk.II.565). Vinja pod terminom *rečūni* “zaušnjaci” tumači da su mnoge inačice za značenje “naušnice, ukras za uši” uglavnom primljene preko mletačkoga dijalekta i iste su lat. etimologije (< *auricula* < *auris*) (Vi.III.117). Klaić bilježi množinski oblik *rečīne* “naušnice, minduše, đinduhe” < tal. *orecchino* (Kl.1139).

Rečīne su ovō ce žēnske mēču nā usī, danās rēcu naušnice.

redīpēt/ ridīpēt – im. m. – grudnjak

U tršćanskome je rječniku zabilježena odrednica *regipeto* “reggipetto, reggiseno” (Do.516). Standardni lik *reggipetto* (comp. di *reggere* e *petto*) ima značenje “reggiseno” (Zi.1496). Dakle, riječ je o složenici dviju talijanskih riječi: *reggere* (< lat. *rēgere*) “tenere stretto qlco. o qlcu., perché stia ritto, stabile, in equilibrio” te *petto* (< lat. *pēctus*) “parte anteriore del torace umano, compresa fra il collo e l’addome” (Zi.1320, 1495, 1496).

Ma kākvi grūdñjak, ūvi smo govorīli redīpēt.

rōba – im. ž. – odjeća, stvari

Boerio bilježi odrednicu *roba* “nome generalissimo che comprende beni mobili, immobili, merci, viveri etc.” (Bo.579). Svi ostali rječnici imaju jednaku pojavnicu: *roba* (Mi.171, Pa.260, Do.531, Ro.890). U standardnome talijanskome jeziku termin *rōba* ima značenje “ciò che di materiale si possiede e che serve in genere alla necessità del vivere” (Zi.1571). Skok pod terminom *rob* bilježi *rōba* < tal. *rōba* (< germ. *rauba*) (Sk.III.151). U Klaićevu rječniku registriamo: *rōba* “proizvodi namijenjeni tržištu i potrošnji; odjeća, osobito rublje; tkanina” < tal. *robba* (Kl.1171).

Svè ti je rōba – i jakēte i mudōnte i gāčē i kapōti i vēšte i bjankarija...

ś(i)jōla – im. ž. – potplat na cipeli

U Boerijevu i Paolettijevu rječniku ovjerava se sljedeće: *sola* o *siola* “quella parte della scarpa che spetta alla parte del piede” (Bo.671), *sola* o *siola* “suola, suola” (Pa.315). U svim je ostalim rječnicima evidentirano: *siōla* “suola della scarpa” (Mi.191), *siōla* (Do.632), *siōla* “suola (delle scarpe)” (Ro.1033). Standardni lik *suōla* (lat. *sōla*) tumači se kao “parte della scarpa che poggia a terra” (Zi.1828). Skok navodi natuknicu *šjōla* pod kojom bilježi lik *šijola* < tal. *suola*, mlet. *sola* < lat. *sōlum*, *sōlea* (Sk.III.397).

Onò ce je ìspol postolà prlìpjeno, mî zovemò šìjòla, a mòge se rečć i po(t)plàta.

šjòlpa – im. ž. – šal

Kod Boerija je posvjedočena potvrđnica *siarpa* (Bo.660). U Rosamanijevu rječniku stoji *siarpa* “sciarpa (da collo)” (Ro.1025). U standardnome talijanskome jeziku lik *sciàrpa* (dal fr. *écharpe*, dal francone **skerpa*) dolazi u značenju “lembo di tessuto più o meno stretto, ma lungo, che si avvolge attorno al collo come ornamento o per proteggersi dal freddo” (Zi.1639). Skok navodi *šäl* “sukno za vrat” < tal. *sciallo*, *scialle* ili od fr. *châle* te ondje bilježi lik *šjälpa* < tal. *sciarpa* “marama za vrat” < fr. *écharpe* (Sk.III.373). Vinja ima odrednicu *sarpèta*, a pod time i *šjälpa* < mlet. *siarpa* (Vi.III.155).

Šjòlpu zîmi butòš kolo vròta da ti nî zîmà, da ti istèpli vròt.

šjalpèta – im. ž. – kravata

Rosamani u rječniku bilježi jedinicu *siarpeta* “cravatta” (Ro.1025). Pod odrednicom *sarpèta* Vinja navodi lik *šjalpèta* < mlet. *siarpa* = tal. *sciarpetta* (Vi.III.155).

Šjalpèta nî isto kò šjòlpa! Šjòlpu zîmi sòmo stàviš da stojî kolo vròta, a šjalpèta se vežîje kolo vròta. Po nòvemu za šjalpètu rècedu kravätà.

škarpîne – im. ž. mn. – vrsta plićih, laganijih cipela

Kod Boerija i Paolettija ista je jedinica: *scarpa* (Bo.620, Pa.282). U Rosamanijevu rječniku zabilježeno je *scarpa* “scarpa (bassa) e stivaletto (scarpa alta, da uomo e da donna)” (Ro.961). U standardnome talijanskome jeziku termin *scarpino* ima značenje “calzatura elegante che lascia scoperta gran parte del piede” (Zi.1627). Skok pod natuknicom *skarpa* “cipela, postoli, obuća” navodi i tumači lik *skarpin*: tal. deminutiv na *-ino* od tal. *scarpa* < germ. **skarpa*, stvnjem. *scharpe* (Sk.III.258).

Tò su vâko plîke postolè, nîške postolè, laganîje, kò ce sù danàs mokašinke...

škūfija – im. ž. – kapuljača, kukuljica

Boerio bilježi *scufia* “cuffia” (Bo.637), a jednaka je pojavnica u trččanskome rječniku (Do.635) i kod Rosamanija (Ro.988). U standardu se potvrđuje termin *scūffia* (da *cuffia* – etim. discussa: lat. tardo *cūfia(m)*) u značenju “copricapo leggero di lana, stoffa o tela aderente al capo che scende fino al collo e viene fermato sotto il mento, un tempo comune nell’abbigliamento femminile, oggi usato per i neonati” (Zi.1657, 486). Kod Skoka pod natuknicom *skòvija* nahodimo *škufija* < tal. *cuffia* < lat. *cofea* (Sk.III.267). U Klaićevu je rječniku registriran oblik *škūfijica* “ženska kapica” < tal. *scuffietta* (Kl.1297).

Stäv tu škūfiju da ti se glòvã ne ismòci!

šotòna – im. ž. – podsuknja

Boerio bilježi *sotàna* “veste che portano le donne dalla cintola in giù, e sotto altra gonnella o sotto l’abito” (Bo.678). U standardnome jeziku ovjeren je lik *sottàna* (di *sottàno* < lat. parl. **subtānu(m)*) u značenju “sottabito, sottoveste; parte inferiore del vestito femminile” (Zi.1747). Skok pod natuknicom *sòto* bilježi *sòtāna* “podsuknja” < tal. *sottana* (Sk. III.307).

Ozgòr je ženã imãla pandîl, a ìspo(l) šotònu. Tãko se zvòla jer je ìspo(l), šòto.

špalīna – im. ž. – naramenica

Kod Boerija nahodimo odrednicu *spala* “parte del busto dall'appiccatura del braccio al collo” (Bo.681). U dvama su rječnicima ove jedinice: *spalin* “parapetto; spallino (della sottoveste, di abiti femminili ecc.)” (Do.657), *spalini* “spalline” (Ro.1061). Standardni lik *spallina* (da *spalla* < lat. *spātula(m)*) dolazi u značenju “striscia più o meno larga di tessuto che regge grembiuli, sottovesti e sim.” (Zi.1757). Vinja pod natuknicom *pošpalangât* navodi *špālina* “naramenica” < mlet. *spala* (Vi.III.73).

Za mājicu ce danās nōsis ĩspo(d), dōnja mājica, mī rēcemo da je tō mājica na špalīne. Špalīne ti grēdū prko ramēn.

špigēta – im. ž. – vezica na cipeli

Kod Boerija je zabilježena pojavnica *spigheta* “piccola spiga” (Bo.690). U ostalim je rječnicima evidentirano: *spigheta* “stringa per le calzature, laccio, cinghia, cordoncino per indumenti” (Do.665), *spigheta* “laccetto da scarpe (per allacciarle), stringa” (Ro.1071), *spigēta* “laccio della scarpa” (Mi.198). Skok pod jedinicom *špika* navodi *špigēta*, *špigete* “žniranci, trakovi, stringa” < mlet. *spighetta* (SK.III.410). Vinja ima oblik *špiget* < mlet. *spigheta* (Vi.III.232). U Klaićevu rječniku bilježi se: *špigeta* “trak, vrpca, gajtan, uzica” < tal. *spighetta* (Kl.1304).

Tō ti je ka konopčić, špōg ce vežjēs postolē.

štivāle – im. mn. ž. – gumene navlake za cipele

Boerio navodi *stival* “che nel plur. dicesi *stivali* o *stivài*, stivale, calzare di cuoio, notti-simo, che anticamente usavasi d'estate” (Bo.704). Kod Paolettija evidentiramo natuknicu *stivaleti* o *prussiani* “stivaletti, calzarini, calzaretti, bolgicchini, borzacchini e coturni” (Pa.332). Drugdje je potvrđeno: *stival* (Mi.200), *stival* “stivaletto, scarpa alta” (Ro.1095). U standardnome jeziku termin *stivāle* (dall'ant. fr. e provz. *estival*) ima značenje “calzatura di cuoio o gomma che arriva al ginocchio, mezza coscia o anche all'inguine” (Zi.1803). Skok ovjerava likom *štivala* za koji objašnjava da je talijanizam *stivale*, *stivaletto* < stfr. *estivel*, *estivalet* > nvnjem. *Stiefel* nejasnoga podrijetla, kslat. *stivalis*, *stivalus* < kllat. *estivalis* (?) “ljetni” (SK.III.416).

Nīsmō tō prēveč govōrili, ma bimo tō bīli rēkli za vřst postōli ol gūme, ondā ovāko: ka(l) dažjī, ondā ubūčēs normālne postolē, ondā navūčēs tē gumēne štivāle da ne bī ismocī postolē.

štrāca – im. ž. – krpa; loš odjevni predmet

Boerijev i Paolettijev rječnik sadrže jednake termine: *strazza* “cencio di pannolino o altra roba consumata o stracciata” (Bo.713), *strazza* “*straccio*, cencio di pannolino” (Pa.337). U ostalim je rječnicima evidentirano: *strāza* “straccio” (Mi.201), *straza* “cencio, straccio” (Ro.1104-1105), *straza* “straccio, cencio, strofinaccio, anche vestito, tessuto in genere” (Do.693-694). Vinja tumači: *štrāca* “krpa, krpina, krpeta; prnja, drobnjak; bezvrijedna stvar, otpad” < mlet. *strazza*, *strazzo* < vlat. *extractiare* (Vi.III.236). Kod Klaića je *štrāca* < tal. *straccio* “krpa, dronjak; prenes. nitko i ništa” (Kl.1311).

Tō ti je bīlo kojō křpa, stōro křpa, a mi je nōjvēče zovemō kanavāca. ĩsto ako je nikō ženā ništō grūbo ubūkla, ondā se mōge rē(č) da je nō se stāvila štrāce.

šudôr – im. m. – rubac

U standardnome jeziku ovjeren je termin *sudario* (dal lat. *sudariu(m)*) “presso gli antichi Romani, sottile panno di lino per detergere il sudore; fascia di lino che i soldati portavano avvolta attorno al collo” (Zi.1825). Skok je zabilježio *šudār* “rubac, rupčić, marama” < tal. *sudario* < lat. *sudarium* (Sk.III.421), a Klaić potvrđuje: *šudār* “ubrus, rubac, marama” < tal. *sudario* (Kl.1313).

Š njñ tãres nõs ili tãres obrõz ka(l) plãces. Stõri svõt ùvi je imõ šudõre ol kãpe po žepãma, a danãs se kãpu onë marãmice.

šusťina – im. ž. – kopčica na odjeći

Kod Boerija i Paolettija registriran je lik *susta* “molla” (Bo.724, Pa.345). U ostalim je rječnicima posvjedočeno: *sustina* “bottone automatico” (Mi.204), *sustina* “bottone a molla” (Do.708), *sustina* “(bottone) automatico, a molla; molletta” (Ro.1124). Skok pod natuknicom *šusta* bilježi lik *šusťina* < tal. *susta*, deminutiv na *-ino* < lat. *sũscita*, postverbal od *sũscitare* (Sk.III.424). Vinja bilježi *sũšta*, a pod time i *šusťina* “druker” (“kopča”) te se slaže sa Skokovim objašnjenjem (Vi.III.201-202).

Imõš šusťine nõjvëće na blũzu, ondã š njñma butunõš, zatvõroš blũzu.

tãk – im. m. – peta na cipeli, potpetica

Boerio i Paoletti bilježe: *taco* “dicesi delle scarpe di donna” (Bo.730), *taco* “*calcagnino*, e dicesi quello delle scarpe di donna e *calcagno* per quelle dell’uomo” (Pa.348). Kod Rosamanija i u tršćanskom rječniku zasvjedočen je termin *taco* “tacco” (Ro.1131, Do.714). U standardnome jeziku *tacco* (etim. discussa: da *tacca* (?)) dolazi u značenju “rialzo di cuoio, legno o altro materiale, posto nelle calzature sotto il tallone” (Zi.1841). Kod Skoka, Vinje i Klaića zabilježena je ista odrednica *tãk* koja se tumači na ove načine: *tãk* “podmetak” < furl. *tac*, tal. *tacco* “rialzo sotto la scarpa” (Sk.III.435), *tãk* < mlet. *taco* “calcagno, calcagnina” (Vi.III.249), *tãk* “potpetica, petica (na obući)” < tal. *tacco* (Kl.1321).

Imãla san nõve postolë na tãke, a ondã mi je za procesũñõn pũka tãk po san jedvã hodãla.

takujîn – im. m. – novčanik

U rječnicima je evidentirano: *tacuin* “portamonete” (Mi.206), *tacuin* “portafogli, borsellino, portamonete in genere” (Do.715), *tacuin* “borsellino, portamonete” (Ro.1132). Kod Skoka je termin *takujîn* “novčanik” < tal. *tacchino* < ar. *takwîm* (Sk.III.437). Klaić bilježi *takujîn* “lisnica, novčarka” < tal. *tacchino* (Kl.1321).

Prñn su bõli punñ borsñni i takujñni, a sã(d) se nõsu prõzni takujñni. Nñ pinžz!

terãke/ tirãke – im. ž. mn. – naramenice, tregeri (muški dodatak)

Kod Boerija je zabilježena odrednica *tirãca* “striscia di cuoi o d’altro, con cui si sostengono i calzoni” (Bo.749). Paoletti navodi *tirache* “bertelle” (Pa.358). U ostalim je rječnicima ista potvrđnica: *tirãca* “bretella” (Mi.210), *tiraca* “bretella” (Ro.1156), *tiraca* (Do.736). Skok pod natuknicom *tír* navodi *tirake* “naramenice, poramenice, hozentrogar” < poimeničeni part. prez. *tiranti* od *tirare* (Sk.III.472). Vinja pod natuknicom *tira* bilježi lik *tirake* “naramenice” i etimologiju objašnjava poput Skoka (Vi.III.262-263, Vi.II.133-134).

Bõli bidu stõri mũški nosõli terãke, onñ bi se bõli çapãli za gãče i ondã prko ramëñ.

travêša/ travêža – im. ž. – pregača

U Boerijevu i Paolettijevu rječniku nahodimo sljedeće: *traversa* “pezzo di pannolino o d'altra materia, che tengono dinanzi cinto le donne e che si chiama anche *grembo*” (Bo.765), *traversa* “grembiule” (Pa.364). I drugi rječnici imaju jednaku odrednicu: *travêrsa* “grembiule” (Mi.213), *traversa* “grembiule” (Do.754-755), *traversa* “grembiule” (Ro.1173). Kod Skoka nalazimo natuknicu *travêrs* pod kojom je lik *travêrsa* “pregača, opregača, zagrnač, kecelja, grembiule” < mlet. *traversa* < tal. pridjev *travêrso* < lat. *transversus* (part. perf. od *trans* i *vertere*) (Sk.III.494). Vinja ovaj termin bilježi u obliku *tarviêsla* “pregača” uz mnoge inačice < mlet. *traversa* (Vi.III.258). U Klaićevu je rječniku registrirano *travêrza* “pregača, kecelja” < lat. *transversus* (‘poprečan’) (Kl.1370).

Travêšu ùvi duperôs, navlâst ka ništò kùhoš, da se ne omačôs. Njû ùvi ženë nõsu, domačice.

trlîš – im. m. – radna odjeća od debljega platna

Boerio navodi *tarliso* “sorta di tela assai fitta e grossa, che serve specialmente all'uso di far colatoi nel bucato” (Bo.736). Paoletti bilježi *tarliso* e *tarlison* “traliccio” (Pa.351). U drugim su rječnicima posvjedočeni ovi oblici: *terlis* “tuta da lavoro” (Mi.209), *terlis* “tela pesante con cui si fanno i materassi, le tutte e i vestiti da lavoro degli operai” (Do.731), *tarlis* “traliccio” (Ro.1139). Skok tumači: *tîliš* “odjevni predmet, načinjen od debela platna” < tal. *traliccio*, furl. *terlis* < lat. *trîlix* (Sk.III.504). Vinja navodi značenje za *tarlîž*: “prosto tamnomodro platno; odijelo učinjeno od takva platna” (Vi.III.256). Prema Klaiću: *tîliš* “debelo platno, odijelo od takvog platna” < tal. *traliccio* (Kl.1377).

Rôba za lavurâ(t)! Tô je vâko od grûbega materijôlâ, ôbišno tò obûcû rîbori, râdnici, težôci...

vêl – im. m. – veo, obično bijele boje

Boerio bilježi *velo* “tela finissima e rada, tessuta di seta cruda” (Bo.784). U ostalim je rječnicima evidentirano: *vel* “velo” (Do.777), *vel* “vello” (Ro.1207). U standardnome jeziku zasvjedočena je odrednica *vêlo* (lat. *vêlu(m)*) u značenju “tessuto finissimo e trasparente, di cotone, seta o altra fibra” (Zi.1996). Kod Skoka je termin *vel* < tal. *velo* < lat. *vêlum* (Sk.III.572).

Ka(d) smo bìli cûrice, ondâ ka(d) smo se prvî pût prcêstîli, svè smo imâle bìli vêl nâ glovu, tò je ondâ bî ôbičaj. A i ka(d) se mlôdo udôje, ondâ ìmo bìli vêl.

velêta – im. ž. – veo, obično crne boje

Boerio i Paoletti bilježe: *velêta* “sorta d'abbigliamento fatto di velo, che portano le donne di qualità per coprirsi il capo ed il volto” (Bo.784), *veleta* “velo” (Pa.372). Iste su pojavnice registrirane i u drugim rječnicima: *veleta* “veletta” (Do.778), *veleta* “veletta (velo da testa usato dalle donne per andare in chiesa o alle processioni, e anche come acconciatura da passeggio, specie dalle signore quando portano il cappello)” (Ro.1208). Kod Skoka pod natuknicom *vel* stoji i *vêleta* “isto što i veo” < tal. *veletta*, tal. deminutiv na *-etta* < vlat. *-îtta* (Sk.III.572). Klaić navodi *vêleta* “veo, koprena” < tal. *veletta* (Kl.1412).

Velêta je crni vêl o(l) tônkega kônca, čîpke, i tò bidu starîje ženë stavijâli nâ glovu ka(d) bidu se bìli îšli prcêstî(t) ili ka(d) bidu hodîli za sprôvodon.

vêntula – im. ž. – lepeza

Boerio bilježi *vèntola* “arnese che serve a muover vento e a rinfrescarasi nei tempi di caldo” (Bo.786). Poletti jednako (Pa.373). U drugim je rječnicima ista potvrdnica i objašnjenje: *vèntola* “ventaglio” (Mi.217, Ro.1211). Kod Skoka nalazimo glagol *provèntat*, a pod time lik *vêntula* “mahača, moskar, lepeza” < tal. *vèntola* od *ventolare* < srlat. *ventulare* < lat. *ventilare* (Sk.III.54). Vinja pod jedinicom *mòskēč* bilježi *vêntola* < mlet. *ventola* (Vi. III.199). Klaić navodi *vèntula* “lepeza” < tal. *ventola* (Kl.1414).

Po modêrnu bi se rëklo lepēzã, ma mĩ tò ne govòrimo, nego vèntula... vèntulon sè mòšes ka(d) je vrúce. A ka(d) se nikô(r) mòše, ondã rëcemo da se ventulô.

vêra – im. ž. – vjenčani prsten

Kod Boerija je navedena natuknica *vera* pod kojom je naznačeno *vera da matrimonio* (Bo.787). Drugi rječnici potvrđuju: *vèra* “anello matrimoniale” (Mi.217), *vera* “anello, fede nuziale” (Do.780), *vèra* “anello” (Ro.1212). Zingarelli je zabilježio *vèra* o *vèra* (lat. tardo *vìria(m)*, vc. di orig. gallica) “anello matrimoniale” (Zi.2003). Kod Skoka nahodimo termin *vèra* “prsten bez kamena i glave, vitica, vjenčani prsten”, a vuče podrijetlo ili od kslat. *vìria* > sttal. *viera*, ili iz mlet. *vera* (Sk.III.576-577).

Ka(d) se mlôdi i mlôdo ožènu, ondã i mùž i ženã stavjju vèru na pñst. Vèra ti je pñsten.

vêsta – im. ž. – haljina

U Boerijevu rječniku evidentiramo termin *vesta* “gonnella nera di seta o di scotto, che le donne usavano portare a’ nostri giorni col zendado” (Bo.790). U drugim dvama rječnicima posvjedočen je isti lik: *vèsta* “veste” (Mi.218), *veste* “abito femminile intero” (Ro.1217). Zingarelli bilježi *vèste* o *vèsta* (lat. *veste(m)*, di orig. indeur.) “abito, vestito” (Zi.2012). Skok navodi *vèsta* “haljina” < tal. *vèste*, *vèsta* < lat. *vestis* (Sk.III.579).

Vèsta biš danã rëka hàljina.

veštít – im. m. – odijelo

Boerio bilježi *vestio* (Bo.791), a drugdje je zabilježeno: *vestido* “vestito” (Mi.218), *vestito* (Do.783), *vestito* (Ro.1218). U standardnome jeziku registrirana je odrednica *vestito* (lat. *vestitu(m)*, da *vestitus*, part. pass. di *vestire*) u značenju “abito” (Za.2013). Skok pod terminom *vèsta* bilježi *veštít* “odijelo” što je poimeničen part. perf. od lat. > tal. *vestire* (Sk.III.579). Kod Klaića je zabilježen lik *vèstít* “odjeća, odijelo” < tal. *vestito*, a navodi i inačicu *vèštít* (Kl.1418).

Mùški su ùvi nosili veštíte, tò je onò kô finije. Za u crìkvu, za spròvod, za pòč u svãču... Imô bi mùški dùgaske gãče, krožèt, jakètu ol veštíta – svè isti kolûr, isti materijôl. Tò je kô komplèt.

veštít ol bãnja – im. m. – kupaći kostim

Izraz se sastoji od dviju riječi: *vestito* i *bagna*. U talijanskome je jeziku “vestito da bagno” što bi značilo da je riječ o prijevodu same konstrukcije.

Prín nĩsmò imãli veštíte ol bãnja, nego smo se kupãli u mudònte ili nikê vèste.

5.3. ROMANIZMI IZ SEMANTIČKOGA POLJA ODJEĆE, OBUĆE I MODNIH DODATAKA U SLOBODNOME RAZGOVORU

Pogledajmo na primjeru slobodnih razgovora dviju ispitanica opise vanjštine jedne ženske i jedne muške osobe te se na temelju teksta uvjerimo koliko su učestali romanizmi u terminima za odjeću i obuću i modne dodatke u svakodnevnome razgovoru.

Kô? Onã? Znôn, znôn. Tò je bìlo ovê zîmê. Dôšla ti je onã u crîkvu, znôs kakò (o)nã dôjde po se poklòni kò da je švôra... Imãla je lîpi crni kapòt do tlehã, a ol îspo(d) se vîdila jelnã parî blûza crvêna, crvêna da crvenîja ne môge bì(t), i jedôn pandîl crni kolûr do kòlin. I dôl je imãla lîpe postolê na tâke, onò do košêfc. A lûda je stãvila nikê vêle rečîne da su nu se ûsí posvê obîsile. A nã ruke gvõnte, crvêne, da nu se slòže sa blûzon i pòviše tèga pê bračolêti. Za Sakramênta! Ondã ka(l) je bìlo onò “Prûžite mîr”, ondã je gvõnte skînula. Jò govôrîn: “Åjme mênî, da te pokòjna mât vîdi ce cinîš ol sêbe!”

A ôn je bì pûno vrîdni covîk. Bî bi ùvi dôša u crîkvu, i bì bi pîvo ol Vêle šetemòne onò “Pûčê môj”. A ôn ti je bì môli, vãko bãsetni covîk. Imò je ùvi jelnù skûru berîtu, vãko bîrke, ondã lîpo košûju bìlu sa šîròkin kolêton, krožêt, i veštîf. A lîti bi bì ubûka d'iletîf, stòri, stòri, bîž mu je tò bì još od ôca. Ondã bi ùvi u žêp tèga d'iletîfna držò šudòr i petenîf, po bi se bì nãsri rive plê ka(l) bi bìlo zapuhãlo. A ka bìš ga bì vîdi po rîvi lîti, ondã bi imò krò(t)ke blîde gãče, ondã onò kalcête dobòto do kòlin i postolê, tò se tâko prîn nosîlo.

6. ABECEDNI POPIS ANALIZIRANIH LEKSEMA

- babarîn** – im. m. – dječji opršnjak (pri jelu)
- bagulîn** – im. m. – štap za šetnju
- bênda** – im. ž. – crna vrpca oko rukava kao znak žalosti
- berîta** – im. ž. – kapa sa štitnikom (muška)
- beretûn** – im. m. – poveća kapa (muška)
- blûza** – im. ž. – ženska košulja
- borsîn** – im. m. – ženska torbica
- botûn** – im. m. – dugme, puce
- bračolêt** – im. m. – narukvica
- bûšt** – im. m. – prsluk, grudnjak
- buzêta** – im. ž. – otvor za dugme
- čučin** – im. m. – dječja duda
- dolčevîta** – im. ž. – maja s visokim posuvraćenim ovratnikom
- dòta** – im. ž. – miraz
- d'iletîf** – im. m. – prsluk
- fijòk** – im. m. – ukrasna vrpca koja se veže na određen način
- frkêta** – im. ž. – ukosnica
- frontîf** – im. m. – štitnik kape, dio s prednje stane kape
- fûdra** – im. ž. – postava

- gũča** – im. ž. – deblja maja (muška)
gvõnte – im. ž. mn. – rukavice
incerõda – im. ž. – kišni ogrtač, kabanica
jakëta – im. ž. – jakna
kadëna – im. ž. – ukrasni lančić
kalcëta – im. ž. – čarapa
kamíza – im. ž. – vrsta košulje (uglavnom muška)
kapelín – im. m. – šešir manje veličine (obično ženski)
kapõt – im. m. – dugački zimski odjevni predmet, kaput
kapotín – im. m. – kraći kaput
kolâjna – im. ž. – ogrlica
kolët – im. m. – ovratnik
kombinët – im. m. – vrsta ženskoga donjega rublja s naramenicama
komëš – im. m. – vrsta ženskoga prsluka koji se odijeva ispod odjeće; ženska potkošulja
corpët – im. m. – prsluk (ženski)
kõtula – im. ž. – suknja
krozët – im. m. – vrsta prsluka (muški)
kurdíla – im. ž. – vrpca, traka
lâstik – im. m. – rastezljiva vrpca satkana od gumenih niti
legãambe – im. ž. mn. – podveze, držači za ženske čarape
lerõj – im. m. – sat
lumbřëla – im. ž. – kišobran
lumbrelín – im. m. – suncobran
mãjica – im. ž. – maja
mezokãlca – im. ž. – kraća čarapa
montíra – im. ž. – uniforma, odora; odjeća (u širem smislu)
mudõnte – im. ž. mn. – gaćice
mudantíne – im. ž. mn. – kupaće gaćice
očõlë – im. ž. mn. – naočale
õnzula – im. ž. – metalna kopčica, petlja
pandíl – im. m. – suknja
pijëte – im. ž. mn. – pregibi na odjeći (uglavnom na haljinama, suknjama)
puntapët – im. m. – ukrasna igla za odjeću
rebatína – im. ž. – metalna spojka, zakivak (uglavnom na obući)
rečína – im. ž. – naušnica
red'ipët/ rid'ipët – im. m. – grudnjak
rõba – im. ž. – odjeća, stvari
š(i)jõla – im. ž. – potplat na cipeli
šjõlpa – im. ž. – šal
šjalpëta – im. ž. – kravata
škarpíne – im. ž. mn. – vrsta plićih, laganijih cipela
škũfija – im. ž. – kapuljača, kukuljica

šotōna – im. ž. – podsuknja
špalfna – im. ž. – naramenica
špigēta – im. ž. – vezica na cipeli
štivāle – im. mn. ž. – gumene navlake za cipele
štrāca – im. ž. – krpa; loš odjevni predmet
šustfna – im. ž. – kopčica na odjeći
tāk – im. m. – peta na cipeli, potpetica
takujf̃n – im. m. – novčanik
terāke/ tirāke – im. ž. mn. – naramenice, tregeri (muški dodatak)
travēša/ travēža – im. ž. – pregača
trliš – im. m. – radna odjeća od debljega platna
vēl – im. m. – veo, obično bijele boje
velēta – im. ž. – veo, obično crne boje
vēntula – im. ž. – lepeza
vēra – im. ž. – vjenčani prsten
vēšta – im. ž. – haljina
vešt̃t – im. m. – odijelo
vešt̃t ol bānja – im. m. – kupaći kostim

7. ZAKLJUČAK

Terenskim ispitivanjem i anketiranjem izvornih govornika milnarskoga idioma prikupljeni su romanizmi iz jednoga semantičkoga polja koji su u ovome radu prikazani i obrađeni. Istraživanje je pokazalo da je, i unatoč tomu što je vrijeme intenzivnijega posuđivanja iz romanskih jezika prošlo, u govoru Milne sačuvan znatan broj romanizama koji pripadaju semantičkomu polju odjeće, obuće i modnih dodataka. Analizom prikupljenih romanskih posuđenica zaključuje se da većina potječe iz mletačkoga što je i očekivano s obzirom na višestoljetni mletački utjecaj u Dalmaciji. U današnjem vremenu mnogi jezični i izvanjezični čimbenici utječu na čakavske govore i mijenjaju ih, stoga je od važnosti zabilježiti određene pojave, a svakako time i posuđenice romanskoga podrijetla, koje u mnogim govorima, a jasno i u milnarskome, čine bogati leksički sloj, ali i svjedoče o nezanemarivoj kulturnoj i tradicijskoj vrijednosti.

LITERATURA

- Alujević Jukić, Marijana; Vladislavić, Erna (2011). Romanizmi u bračkom čakavskom pjesništvu Stjepana Pulišelića. *Časopis za hrvatske studije*, 7: 329-345.
- Boerio, Giuseppe (1867). *Dizionario del dialetto veneziano*. Venezia: Reale tipografia di Giovanni Cecchini edit.
- Cortelazzo, Manlio; Zolli Paolo (1999). *Il nuovo etimologico. Dizionario etimologico della lingua italiana*. Bologna: Zanichelli.
- Deanović, Mirko; Jernej, Josip (2002). *Talijansko-hrvatski rječnik*. Zagreb: Školska knjiga.
- Divković, Mirko (1900). *Latinsko-hrvatski rječnik*. Zagreb: Naprijed. (reprint 1980.)
- Doria, Mario (1987). *Grande dizionario del dialetto triestino*. Trieste: Il Meridiano.
- Gačić, Jasna (1979). Romanski elementi u splitskom čakavskom govoru. *Čakavska rič*, 1: 3-54, 107-155.
- Gačić, Jasna (2002). Stratificazioni adriatiche e il triestino. *Annales. Series Historia et Sociologia*, 12, 1: 87-94.
- Galović, Filip (2013). Jezične osobitosti govora Ložišća na otoku Braču. *Fluminensia*, 25, 1: 181-198.
- Galović, Filip (2013). *Prilog istraživanju jezika hrvatske dijalekatske poezije: bračko čakavsko pjesništvo* (rad u postupku objavljivanja)
- Jutronic, Dunja (2002). Čakavski dijalekti kroz dvije generacije – prilog teoriji jezične promjene. *Čakavska rič*, 1-2: 33-47.
- Klaić, Bratoljub (1985). *Rječnik stranih riječi*. Zagreb: NZMH.
- Lisac, Josip (2012). *Dvije strane medalje: dijalektološki i jezičnopovijesni spisi o hrvatskom jeziku*. Split: Književni krug.
- Ljubičić, Maslina (2003). Lažni parovi i etimologija. *Filologija*, 40: 79-88.
- Ljubičić, Maslina (2011). *Posuđenice i lažni parovi*. Zagreb: FF press.
- Marasović-Alujević, Marina (1985). Doprinos dijalektologiji Dalmacije. *Čakavska rič*, 13, 2: 122-124.
- Marasović-Alujević, Marina (2010). Tragovima Skokovih istraživanja – prilog etimologiji nesonima širega splitskog akvatorija. *Folia onomastica Croatica*, 19: 163-173.
- Matoković Berezina, Dobrila (2004). *Ričnik velovareškoga Splita*. Split: vlastita naklada.
- Miotto, Luigi (1984). *Vocabolario del dialetto veneto-dalmata*. Trieste: LINT.
- Muljačić, Žarko (1999). Dalmatski. *Fluminensia*, 11, 1-2: 1-30.
- Muljačić, Žarko (1998). Tri težišta proučavanju elemenata "stranog" porijekla. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 23-24: 265-280.
- Paoletti, Ermolaio (1851). *Dizionario tascabile veneziano-italiano*. Venezia: Tipografia di Francesco Andreola.
- Pliško, Lina (2009). Romanizmi u leksemima za dom i posjed u jugozapadnome istarskome ili štakavsko-čakavskome dijalektu. *Čakavska rič*, 37, 1-2: 147-159.
- Rosamani, Enrico (1990). *Vocabolario giuliano*. Trieste: LINT.
- Rošin, Jerko (gl. ur.) (1998). *Prvi libar o Milnoj*. Brački zbornik d.o.o. Milna: Tisak Trebotić.

- Skok, Petar (1971-1974). *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I-IV. Zagreb: JAZU.
- Sočanac, Lelija (2004). Hrvatsko – talijanski jezični dodiri. Split: Nakladni zavod Globus.
- Šimunović, Petar (2006). *Rječnik bračkih čakavskih govora*. Supetar: Brevijar.
- Šimunković, Ljerka (2004). *Glosar kuhinjske i kulinarske terminologije romanskog podrijetla u splitskom dijalektu*. Split: Dante Alighieri.
- Šimunković, Ljerka (2009). *I contatti linguistici italiano-croato in Dalmazia. Hrvatsko-talijanski jezični dodiri u Dalmaciji*. Split: Dante Alighieri.
- Vinja, Vojmir (1998-2004). *Jadranske etimologije. Jadranske dopune Skokovu etimologijskom rječniku*, I-III. Zagreb: HAZU, Školska knjiga.
- Zingarelli, Nicola (2006). *Lo Zingarelli. Vocabolario della lingua italiana*. Bologna: Zanichelli.

ROMAN LOANWORDS IN THE TERMINOLOGY OF GARMENTS, FOOTWEAR, AND ACCESSORIES IN MILNA'S IDIOM

S u m m a r y

The speech of Milna on the island of Brač is a Chakavian speech which has preserved a considerable number of Roman loanwords in different semantic fields. The paper separately studies the loanwords of Roman origin belonging to the semantic field of clothes, footwear, and accessories. The studied material was collected exclusively during field research. Out of the 79 analyzed loanwords of Roman origin, most of them derived from the Venetian. The author tried to precisely note and explore these Roman loanwords which gradually cease to be a part of Milna speech's due to the way in which they changed their way of dressing and new lifestyle, but also because of the influence of the standard Croatian language.

Key Words: *Roman loanwords, clothing, footwear, accessories, Milna speech, Brač, dialectology*

ELEMENTI ROMANZI (NEOLATINI) NELLA NOMENCLATURA
DELL'ABBIGLIAMENTO, DELLA CALZATURA E DEGLI ACCESSORI

R i a s s u n t o

La parlata locale di Milna situata sull'isola di Brazza è il dialetto croato ciacavo che ha consacrato un notevole numero di elementi romanzi ai vari campi semantici. In questa ricerca si esaminano separatamente i prestiti d'origine romanza che appartengono al campo semantico dell'abbigliamento, della calzatura e degli accessori. Il materiale esaminato è stato raccolto dalle indagini condotte sul terreno con i parlanti nativi. Dai 79 prestiti analizzati d'origine romanza si viene alla conclusione che la maggioranza di quelli sono di origine veneziana. Con questa ricerca si cerca di esaminare e registrare i suddetti elementi romanzi (neolatini) che gradualmente spariscono dalla parlata locale di Milna a causa del cambiamento del modo di vestirsi, dei nuovi stili di vita e anche dell'influsso della lingua standard.

Parole chiave: *elementi romanzi, abbigliamento, calzature, accessori, la parlata locale di Milna, isola di Brazza, dialettologia*

Podaci o autoru:

Filip Galović, profesor kroatistike, slovakistike i filozofije; doktorand na Poslijediplomskom doktorskom studiju hrvatske kulture na Filozofskom fakultetu u Zagrebu
E-mail: filip.galovic17@gmail.com